

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΑΘΕΤΕ ΤΑΣ ΖΩΣΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Τὸ *ωιστοωοιητικὸν* BERLITZ

σᾶς ἐξασφαρίζει μίαν θέσιν ἐπικερδῆ.

Ἐξετάσεις δίδονται κατ' ἔτος.

Ἐγγραφήτε εἰς τὰς τάξεις σας τὸ τα-

χύτερον. Λάβετε ἓνα δοκιμαστικὸν

μάθημα δωρεάν.

ΣΧΟΛΗ BERLITZ

37 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 37

“ΦΑΜΑ,, Πανεπιστημίου 47

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3
(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων
μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα
τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργα-
σίαν, μὲ ταχύτητα καὶ καλλι-
τεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ
ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

**Ἡ Οὐλίτις
θεραπεύεται μὲ τὸ
ΣΑΝΟΖΥΛ**

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛῳ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος
καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχ.
μὲ 7 οἷο. — Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
Τραπεζικὰς ἐργασίας

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 65
ΓΡΑΦΕΙΑ : ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ : Ἐτησίᾳ Δρ. 200
Ἕξμηνης » 100
Τρίμηνης » 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ : Λίρα 1

ΟΙ ΓΛΥΠΤΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΦΥΤΑΛΑΙ

π' ὅλην τὴν δράσιν τὴν
ὁποίαν σχηματίζει ὁ
βίος τοῦ ἀνθρώπου, ἀπ'
ὅλο ἐκεῖνο πού συνο-
δεύει τὸν ἄνθρωπο στὸν
δύσκολο δρόμο τῆς
πραγματοποιήσεως τῶν
ιδανικῶν του, ἡ ἱστορία δὲν διασώζει
κατόπιν, παρὰ ἐλάχιστα, γενικὰ πράγ-
ματα. Μὲ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν, καθὼς
ἀπομακρυνόμεθα πρὸς νέες πάντα κα-
τευθύνσεις καὶ καταστάσεις, τὰ πράγματα
καὶ τὰ πρόσωπα πού ὑπῆρξαν μιὰ φορά,
ἀπογυμνώνονται, περιορίζονται σὲ ὀλί-
γα, κεφαλαῖωδῃ στοιχεῖα. Δὲν μένει
παρ' ὅτι ἀξίζει νὰ ζήσῃ. Ἐὰν μάλιστα
συμβαίνει ὅπως ἐδῶ, νὰ μὴν ἔχουμε νὰ
στηριχθῶμεν σὲ γραπτὰ ἀσφαλῆ κείμενα,
ἢ σὲ γνήσιες ἐξηκριθωμένες πληροφο-
ρίες, ἀπὸ τὸ στόμα ἀνθρώπων πού ἐτυχε
νὰ ζήσουν γιὰ ὁποιοδήποτε λόγον μὲζί-
των, ἡ ἱστορία καὶ ἡ σειρά τῶν ὧν
ἀπετέλεσαν τὴν καλλιτεχνικὴν των δρά-
σιν, σκονταίει ὅχι μόνον σὲ ἀνακρίβειες,
ἀλλὰ καὶ σὲ πολλές ἀπορίες. Ὡστόσο,
μιὰ ἐπισταμένη καὶ συγκριτικὴ ἐρευνα
καὶ μελέτη πού ἔκανα γύρω ἀπὸ ὅσα
σημεῖα κατῴρθωσα νὰ περισυλλέξω, μᾶς
πληροφορεῖ τὰ ἐξῆς, σχετικῶς μὲ τὸν
βίον καὶ τὸ ἔργον τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

Οἱ ἀδελφοὶ Φυτάλαι κατάγονται ἀπὸ
τὰ Ὑστέρνια τῆς Τήνου. Τὰ Ὑστέρνια
βρίσκονται εἰς τὸ βορειοανατολικὸν μέ-
ρος τῆς νήσου, εἰς ἀντίθετον διεύθυνσι-
ἀπὸ τὸν Πύργο, τὴν πατρίδα τοῦ ἐρη-
μίτη καὶ μεγάλου δημιουργοῦ Γιαννοῦλη
Χαλεπᾶ. Ἐγεννήθησαν τὴν ἐποχὴν,
ὅποτε ὁ ἀπελευθερωτικὸς Ἀγὼν ἐπαιρνε

τέλος. Μεταξὺ τοῦ 1824 μὲ 1833. Ἦ-
σαν τέσσαρα ἀδελφια : Ὁ Ἰωάννης, ὁ
Γεώργιος, ὁ Λάζαρος, καὶ ὁ Μᾶρ-
κος. Ὁ πατέρας των, περίφημος μά-
στορας τὰ χρόνια ἐκεῖνα εἰργάζετο
σὲ οἰκοδομὰς ἐκκλησιῶν, ἀσχολούμε-
νος μὲ τὰ τέμπλα καὶ τοὺς ἀμθω-
νες, καὶ μὲ ὅλην τὴ λοιπὴ μαρμαροδόου-
λειὰ πού ἐχρειάζετο γιὰ νὰ κτισθῇ ἕνας
ναὸς τότε. Τὸ ἴδιο καὶ τὰ περισσότερα
πρόσωπα τῆς οἰκογενείας των. Ἦτο οἰ-
κογένεια ὀνομαστή — τῶν Φυτάλῃδων,
ὅπως ἐλέγετο — εἰς ὅλα τὰ γειτονικά
νησιά, καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἀνατο-
λῆς — Ρόδο, Σμύρνη, Πόλη — γιὰ τέ-
λειες μαρμαρικὰς ἐργασίας. Οἰκογένειες
τέτοιαι, πού ἐγνώριζον ἐκ παραδόσεως
τὴν ἀνάγκην καὶ γὰρ σκαλίζουν τὴν
πέτρα, ὑπῆρξαν ἀκόμη καὶ ἄλλες ὅπως
τῶν Σώχρῃδων, τῶν Χαλεπᾶδων, τῶν
Λυτρόνων, τῶν Φιλιππότῃδων, τῶν
Βιδάλῃδων.

Ὁ πρῶτος, ὁ Ἰωάννης πού ἦτο καὶ
μεγαλειέτερος τῶν ἄλλων, ἐσπούδασε ἀρ-
χιτέκτων. Διὰ τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτὸν
ἀδελφὸν δὲν γνωρίζομεν, παρὰ ὅτι ἐπι-
στάτης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ Μετσο-
στάτης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ Μετσο-
στάτης Πολυτεχνείου, ἐπὶ σχεδίου πού ἐξε-
πόνησε ὁ σπουδαιότερος τῆς ἐποχῆς
ἐκείνης ἀρχιτέκτων καὶ διευθυντὴς συγ-
χρόνως τῆς σχολῆς τῶν τεχνῶν Λύσαν-
δρος Καραντζόγλου. Ἀκόμη, ἐκατα-
σκεύασε τοὺς λιμένας τῆς Σάμου, τὴν
μητρόπολιν τῆς Σύρου, καὶ μερικὰ κτί-
ρια εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὡς φαίνεται δὲν
εἰργάσθη καὶ πολλὰ ἔτη. Ἀπέθανε σχε-
δὸν νέος.

Ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Λάζαρος ἐπεδό-

θησαν στὴν γλυπτικὴν. Ἀπὸ παιδιὰ μι-
κρὰ ἐγνώρισαν τὴν τέχνην τῆς. Ὁ πα-
τέρας των, ὡς μαρμαρογλύπτης πού
ἦτο, τοὺς ἐδῶσε τὸν ζῆλον πρὸς αὐτήν.
Πολὺ νέοι ἀκόμη ἦλθον εἰς τὰς Ἀθή-
νας. Κατὰ τὸ 1850, ὅχι ἀργότερον.
Εἰς τὴν πρωτεύουσιν τότε ὑπῆρχον
ἀρκετοὶ πατριῶτές των. Λόγω σχετικῶν
ἐργασιῶν πού ἐξετελοῦντο, εἶχον ἐγκα-
τασταθῇ ἐνταῦθα πολλὰ οἰκογένειαι
τεχνιτῶν, τόσο ἀπὸ τὸ νησί τὸ δικό
τους, ὅσο καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα κοντινὰ νη-
σιά. Τὸ ἴδιο ἐσυνεχίσθη καὶ κατόπιν.
Ἀκόμη καὶ σήμερον.

Στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ στὰ Δω-
δεκάνησα, ἡ τέχνη ἐπάνω σὸ μάρ-
μαρο, καθ' ὅσον τὸ διάστημα τῆς δου-
λείας, δὲν εἶχε πάψει. Ἀπὸ τὴν λαί-
κην ἐκείνην τέχνην, ἀκόμη σώζονται
ἀρκετὰ μνημεῖα. Τὸ μαρμάρينو συντρι-
βάνι εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Εὐαγγελι-
στρίας στὴ χώρα τῆς Τήνου, τάφοι σὲ
διάφορα νεκροταφεῖα, τέμπλα καὶ ἀμθω-
νες, σκαλοπάτια καὶ μπαλκόνια, πε-
ζοῦλες καὶ τζάνια πού διατηροῦν διά-
φορα ἀρχοντικὰ σπιτία, μαρτυροῦν γιὰ
μιὰ γνώση καὶ ἀκριβεία πού εἶχον οἱ
ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ἡ ὁποία κινεῖ τὸν
θαυμασμό καὶ τὴν ἀγάπην μᾶς, τὸ ἴδιο,
ὅπως καὶ τ' ἄλλα μαρμάρινα καὶ γλυ-
πτικὰ μνημεῖα τῆς Ἀρχαιότητος! Τόσο
τὸ μάρμαρο τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μὲς
στὰ δουνά τους, τὸ περίφημο Παριανό,
ἡ Τηριακὸ, ἡ Σκυριανό, ἡ Ἀνδριώτικο
μάρμαρο, ὅσο καὶ τὸ ἀγογι νησιωτικὸν
ἐδαφος εἰς τὸ ὁποῖον ἐσυνέβη νὰ βρε-
θοῦνε, τοὺς ἠνάγκασε νὰ κατακλίνονται
μὲ τὴ φύση καὶ τὴ χρησιμοποίησιν τοῦ

μόνου πράγματος που υπήρχε άφθονο κοντά τους. Όμοιως έσυνέβη και στην Αρχαίαν εποχήν. Έντεθεν ή παράδοσι και ή τεχνική έμπειρία της έπεξεργασίας του, — που καθώς φαίνεται, από τα πρώτα χρόνια της προϊστορικής αρχαιότητας, της μυθικής περιόδου, δεν έπαψε να παρουσιάζη, κατά καιρούς δέδια, θαύματα έκτελέσεως!

Είς τας Αθήνας έρχόμενοι οί δυο αδελφοί, βρίσκονται σ' ένα όμοιο και οικείο περιβάλλον, ανάλογο μ' εκείνο που έγνωρισαν από τα πρώτα θέματα της νεότητός των, κοντά στον τεχνίτην πατέρα των. Φοιτούν αδιαλείπτως είς την σχολήν που υπήρχε τότε και σπουδάζουν συστηματικώς την τέχνη μέχρι τέλους. Με στερήσεις και με άγωνα μεγάλων, κατορθώνουν να πρωτεύουν είς όλας τας τάξεις. Ο διευθυντής της σχολής, είς τούς ένιαυσίους λόγους του που έξεφώνει ένώπιον των έπισήμων και των βασιλέων, έκθέτων την πρόδοον και την κατάστασιν του σχολείου που διηύθυνε τόσον άόκνως, δεν εύρισκε λόγους, ό έμπνευσμένος εκείνος άνθρωπος, να έξάρχη την έπιμέλειαν, την έργασίαν, την δύναμιν των δύο μαθητών. Τέλος, έσυνίστα, όπως τύχωςι μεγαλύτερας μερίμνης και προστασίας έκ μέρους του κράτους ή των άλλων ύποστηρικτών της τέχνης. Και τοϋτο, όχι διότι δεν τούς ήξίζε άπολύτως, όσον διότι ήσαν οί πιό φτωχοί σπουδασταί.

Με μηνιαία βοηθήματα, τα όποια έλάμβανον από το ταμείον της σχολής, το προσωρισμένον διά την συντήρησιν των τοιούτων τροφίμων της, με χρηματικά βραβεία που έπερνον σχεδόν πάντοτε είς τούς έτησίους διαγωνισμούς, από κληροδοτήματα αφημένα ειδικώς προς τον σκοπόν αυτόν — έτελείωσαν τας σπουδάς των, κατά το 1857.

Καθηγητήν, είς το μάθημα της γλυπτικής, είχαν τον Βαυαρών γλύπτην, τον διωρισμένον υπό της κυβερνήσεως του Όθωνος, Σίγγελ. Είς το μάθημα της άγαλματογραφίας και μυθολογίας τον Α. Θείρισον. Είς την γραφικήν τον ζωγράφον Μαργαρίτην. Μαθηταί υπήρξαν την περίοδον εκείνην, είς την ζωγραφικήν ό Νικηφόρος Λύτρας, είς την γλυπτικήν ό Λεωνίδας Τόρσης, είς την ξυλογλυπτικήν, την όποιαν έδίδασκε ό Ιερομόναχος Αγαθάγγελος, ό Νικόλαος Αρμάος και άλλοι πολλοί, των όποιων ό διαρρέων χρόνος έξεφάνισε όχι μόνον το έργον, αλλά και αυτό το όνομα!

Από τα μαθητικά έργα των αδελφών Φυτάλων, διασώζονται σήμερα σέ γύφο, μωλωπισμένα και ρυπαρά, από χέρια άξέστων και άνικάνων μαθητών

που έτυχε κατά λάθος να φοιτούν είς το ίδρυμα, και τοϋτο, λόγω της καλής λειτουργίας και φροντίδος που δεικνύουν ακόμη και σήμερα οί διευθυνταί του, κι από χέρια βαρβάρων στρατιωτών, που δυστυχώς αί άνάγκαι της έπιστρατεύσεως, έρριξαν εκεί μέσα—ό Δαυίδ κρατών την βιβλικήν σφενδόνην του, έτοιμαζόμενος προς μάχην μετά του Γολιάθ. Μήτε τα χέρια, μήτε ή σφενδόνη την όποιαν θα έκράτουν αυτά, διατηρείται σήμερα. Υπάρχει το σώμα με άκέραιο το κεφάλι, όλιγώτερον κατά τι του φυσικού μεγέθους, είς κίνησιν και στάσιν πολεμικής έπιθέσεως. Το έργον αυτό ήτο του Γεωργίου Φυτάλη. Δι' αυτού, έμοιράσθη μαζί με τον αδελφόν του Λάζαρον, το χιλιόδραχμον βραβείον που ώριζε το Κοντοσταύλειον διαγώνισμα. Εύρίσκεται έτσι, όπως το περιγράψαμεν, είς την πρώτην ή δευτέραν άχιβάδα, άριστερά καθώς προχωρούμε, από την αίθουσα που χρησιμεύει σήμερα ως γραμματεία της σχολής των Καλών Τεχνών.

Από τα μαθητικά τους έργα, είχε έπίσης και οί δύο Ποιμένες, σέ γύφο, μικρότεροι του φυσικού μεγέθους. Ρυπαροί και τσακισμένοι όπως κι' ό Δαυίδ, υπάρχουν τοποθετημένοι κατά τον ίδιο τρόπο, είς το αυτό σημείον και ακριβώς άπέναντί του. Ο ένας παίζει αυλόν, ό άλλος βαστάει τρυφερώς στα χέρια του νεογέννητον άρνάκι. Με την γκλίτσαν του, με το ταγάρι του, με όλην την βουνήσαν άρματωσιά του ό δεύτερος όπως κι' ό πρώτος, ζωντανεύουν τας παραδόσεις του έλληνικού βουνοϋ. Και τα δύο άποσπένουν μιá ειδυλική χάρι, έξω όμως από κάθε γλυπτικό νόημα. Το δεύτερο από μάρμαρο υπάρχει είς την έπαυλην Θών.

Επίσης ό Γεώργιος, είχε έκτελέσει και χύσει στον γύφο το έτος εκείνο, άγαλμα παριστάγον σκοπόν στρατιώτην. Τοϋ έργου αυτού δέ σώζεται παρά ή φωτογραφία. Την είδον μαζί με άλλας, είς το λεύκωμα, που διετήρησε ό υίός του, ό Θεόδωρος Φυτάλης, μηχανικός του Β. Ναυτικού, που δυστυχώς δεν έγνωρίσε καθόλου τον πατέρα του. Όταν αυτός επέθανε ήτο πολύ μικρός.

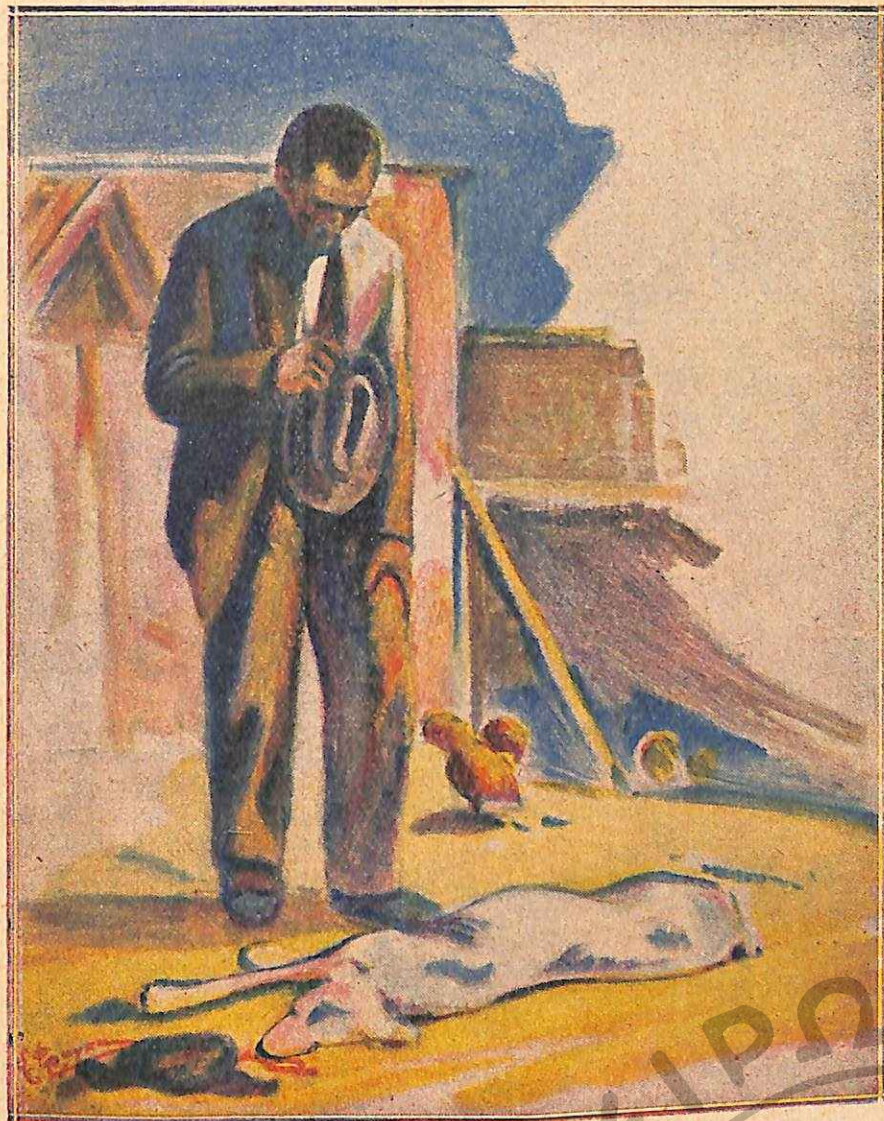
Ακόμη είχαν έκτελέσει τότε και κολλοσιαίς από μάρμαρο της Πάρου, (όπως αναφέρει έκθεσις του διευθυντοϋ δημοσιευμένη στο περιοδικόν Πανδώρα) προτομάς του Ρήγα Φεραίου και του Απόλλωνος του Μπελεντέρε, προοριζόμενας διά τα αναβρυτήρια του Πειραιώς. Αδελφον όμως έάν έστήθησαν. Καθώς και έπιτύμβιον μαρμαρίνην στήλην, κλασσικού μνημειακού τύπου, και

μερικά άλλα διάφορα προπλάσματα έργων.

Η έπιτροπή, είς την κρίσιν της όποιας έξετέθησαν αυτά, συμφώνως με τούς όρους που περιελάμβανε το Κοντοσταύλειον διαγώνισμα, αποτελουμένη κατά το πλείστον από ξένους καλλιτέχνας και αρχαιολόγους που συνέδαινε να παρευρίσκονται εδώ, Γάλλοι, Γερμανοί και Ιταλοί, και από έναν καθηγητήν της Φιλοσοφικής Σχολής του Όθωνείου Πανεπιστημίου—διόλου δεν απέκρυψε τον θαυμασμόν της προς αυτά, καθώς σημειώνουν οί έφημερίδες της εποχής εκείνης. Μάλιστα ό Boulangier, ό σπουδαίος Γάλλος καλλιτέχνης και αρχιτέκτων, όστις κατόπιν έντολής της τότε Ρωσικής κυβερνήσεως έπεσκεύαζε και διεκόσμει τον ναόν του Νικοδήμου, την σημερινήν Ρωσικήν Έκκλησίαν με τη βαθιά θρησκευτική μουσική της, προσθέσας πλάι είς τον Βυζαντινόν της όγκον και το κωδωνοστάσιο που υπάρχει σήμερα, έχων μαζί του ως βοηθόν, μεταξύ άλλων πολλών ιδιων μας και ξένων, τον τότε μαθητήν Νικηφόρον Λύτραν είς την έσωτερικήν άγιογράφισιν—είπε επί λέξει τα έξής: «Τά άγάλματα ταϋτα, άνέκραξεν ό Γάλλος καλλιτέχνης, έάν έξετίθεντο είς Παρισίους, ήθελον υπερασπίσει καλλίτερον τον Έλληνισμόν παρ' όλων των ένδοξοτέρων αυτού. υπερασπιστών αί καλλίτεροι άγορεύσεις», όπως αναγράφει ό «Έλληνικός Μηνύτωρ» της 19 Δεκεμβρίου του 1856. Από τα έργα, ό σκοπός στρατιώτης, καθώς και ό ένας από τούς ποιμένας, ό παίζων τον ποιμενικόν αυλόν, επρόκειτο να έκτελεσθούν στο μάρμαρο και να σταλούν είς την παγκόσμιον έκθεσιν των Παρισίων. Δεν γνωρίζομεν έάν τοϋτο έπραγματοποιήθη. Πάντως, έκτός των βραβείων και των έπαίνων που έτυχον τότε, έστεφανώθησαν και οί δύο τελειόφοιτοι μαθηταί γλύπται με τα χέρια του βασιλέως Όθωνος, ό όποιος καθώς προαναφέραμεν, έτίμα αυτοπροσώπως μετά της βασιλίσσης Αμαλίας και των άλλων έπισήμων ξένων της αυλής του, την τελετήν που ώργάνωνε ή διευθυνσις του σχολείου. Τότε αυτό υπήρχε είς την όδον Πειραιώς, κοντά στο σημερινόν παλαιόν Όδεϊον. Είς αυτό, δύο έτη προηγουμένως, κατά το 1853, άπεφοίτα ως μαθητής ό γλύπτης Ιωάννης Κόσσης.

(Συνέχεια)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΔΡΙΒΑΣ

Τόν έκλαψε σάν φίλο άκριβό

Ο ΡΕΜΠΕΤΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

από τη θέση του!

Κι' αληθινά, το κάθε τι που άνηκε σ' αυτό τον άνθρωπο είχε και την εξαίρεσή του.

Και, πρώτα-πρώτ', αυτός: Δέ φούμερνε, δέ μεθοϋσε, δέν έπαιζε χαρτιά, δέ βλαστήμας, δέ σύχναζε

στην εκκλησία κι' ούτ' είχε δοσολημίες με τα δικαστήρια. Κανείς ποτέ δέ θυμότανε ν' αρρώστησε και ξεράνε πώς ζύμωνε κι' έψηνε μονάχος το ψωμί του. Πλενόταν μπαλονόταν και μαγέρευε...

Σίμωνε στα πενήντα κι' ούτε γού για παντρεία!

Καλογέρευε χωρίς να φορή ράσο. Γι' αυτό κιόλας δέ θα τοϋ δινόταν θέση στον παράδεισο όπου—όπως και δώ σε μερικές περιπτώσεις—δέ μπορεί να «περάσει» κανείς παρὰ με ώριμένο ρούχο...

Χρόνια πολλά πέρασαν απ' όταν πάντρεψε την αδερφή του. Δεν είχε

άλλους συγγενείς και πολύ σπάνια φαινότανε στο χωριό.

Δούλευε από τη μιá νύχτα στην άλλη.

Είχε ένα χτηματάκι—μισό άμπέλι, μισό χωράφι—και με δαϋτο πάλευε ολογρονίς.

Κατέβαινε, πότε-πότε, και στην πόλη να πουλήση τίποτα ή ν' αγοράση.

Ο σκύλος του ήταν ακαθόριστος ράτσας.

Τόν είχε βρει καταμεσίς στο δρόμο, κάποιο χειμωνιάτικο βράδυ που γύριζε άργά και λίγο βρεγμένος.

Ήταν ένα κουταβάκι τόσο δά, άρρωστημένο, πιτσιλισμένο λάσπες.

Τοϋ έδωσε, στην τύχη, ένα όνομα. Τ' άνάθρεψε με το δικό του τρόπο. Από ξένο χέρι δέν έπαιρνε τίποτα ποτέ! Τοϋ άρκοϋσε το κριθαρένιο ξεροκόμματο που τοϋ έδινε—από το μερτικό του—τ' άφεντικό.

Α, όχι! Δέ χωροϋσαν εδώ δωροδοκίες. Κι' αν τύχαινε κανείς που να το έπιχειροϋσε, αντίκριζε τ' άπειλητικά δόντια του Ρεμπέτα και δυο θυμωμένα μάτια—δυο μάτια σαν άλλόκοτο μωσαϊκό, από τις ματωμένες φλεβίτσες που απλώνονταν, ακανόνιστα, στο πρισμένο άσπράδι.

Κατόπι, όταν ό άναίδης χανότανε, πέρα, τρομοκρατημένος, ό Ρεμπέτας έπαιρνε στα δόντια του αυτό το κάτι—ό,τι κι' αν ήταν—και πήγαινε και τ' άπλύνε στα πόδια τ' άφεντικού, σά να ζητοϋσε άδεια!

Αν τύχαινε πάλι να λείπη, άνοιγε, με τα νύχια του, το χώμα, το έχωνε, ξαπλώνόταν από πάνω και περιμένε...

Τέτοιος ήταν ό Ρεμπέτας!

Ο Πέτρο Φίλης ήταν σίγουρος για το σκύλο του. Μόνο από βόλι έφωβόταν.

Αντίθετα με το Ρεμπέτα, που ήταν άσπρος με ζωνάρια κανελιά κι' ένα μαύρο σημάδι στο κούτελο, ό Μπιρμπίλης, ό γάτος, ήταν πίσσα, κατάμαυρος κι' είχε δυο λογίων μάτια.

Τό ένα πρασινωπό, το άλλο ξέθωρο κίτρινο.

Τίναζε, πότε-πότε, νοχελικά, το πόδι του να πιάση καμιά μυίγα που φτερούγαγε μπροστά στη μούρη του κι' έίρουνα στο κουραστικό κυνήγι των ποντικών!

Τούς φερόντανε με τη μεγαλύτερη ευγένεια και ποτέ δέν ταράχτηκε ακούοντας τους να ροκανίζουν κάποιο λαδωμένο σανίδι ή να πιπιλάνε κανένα ρούχο τ' άφεντικού. Μπορεί όμως και να τα περιφρονοϋσε...

Ποτέ δὲ μάλωσαν ὁ Ρεμπέτας κι' ὁ Μπιρμπίλης καὶ πολὺ συχνὰ μπορούσε νὰ τοὺς ἰδῇ κανεὶς νὰ κοιμῶνται, πλάϊ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, στριμωγμένοι κοντὰ στ' ἀφεντικό, κατάχαμα, ἀπάνω στὴν ἴδια ψάθα!

Εἶχε ἀκόμα δυὸ κότες ὁ Πέτρο Φίλης, κι' ἕνα γουροῦνι, ἐπίσης...
Ἄλλ' ἄς σταματήσουμε ὡς ἐδῶ.

* *

Κάποια μέρα — κοντόγιομα ἔτανε — ὁ ταχυδρόμος τοῦ ἔφερ' ἕνα γράμμα. Ἦταν κιόλας συστημένο!

Τοῦ εἶπε:

— Δέκα φορὲς ἔχω ποῦρθα, Πέτρο Φίλη, καὶ δὲ μπόρεσα νὰ σὲ βρῶ. Τὸ γράμμα εἶναι συστημένο κι' ἔπρεπε κάποιος νὰ ὑπογράψῃ καὶ νὰ τὸ παραλάβῃ. Τοὺς παρακάλεσα τόσες φορὲς μὰ δὲ θέλησε κανένας οὔτε κι' ὁ παπᾶς!

«Ὁ παπᾶς! κι' ὅμως δὲ μίλησα καθόλου γιὰ κεῖνο... Ἀλλιῶς... ἀλλιῶς δὲ θάτανε τώρα παπᾶς!» σκέφτηκε τοῦτος. Καὶ ἀμέσως κατόπι, μεγάλῳ φωνα:

— Ἐχουνε δίκιο. Δὲν πολυφαίνομαι στὸ χωριό. Κι' ἔπειτα ὁ παπᾶς ἔχει «ἄλλες δουλειές». Καὶ γὼ δουλεύω — τί νὰ κάμῃ κανεὶς... Κάτσε φρόνιμα, Ρεμπέτα! Κι' ἔπειτα, πού λές, ἅμα δὲ δουλέψῃς...

Ὑπογράψῃ, ἀνορθόγραφα, μισὰ μιχρὰ μισὰ κεφαλαῖα, κι' ὁ ταχυδρόμος ἔφυγε.

— Λοιπόν, Ρεμπέτα, ἕνα γράμμα... Ἐνα γράμμα! Δεκαπέντε χρόνια, καὶ περισσότερο, θάναί πού δὲν μπῆκε τέτοιο φροῦτο δῶ μέσα. Τότες ἐσὺ ἦσουν ἀγέννητος — μπορεῖ κι' ὁ παππούλης σου κι' ὁ προπαπούλης σου... Μὲ θυμόταν, κάπου-κάπου, κ' ἡ Κατερίνα καὶ μοῦ ἔγραφε. Τώρα...

Ἄκουσα, στὴν πόλη, πὼς ὁ ἄντρας της προόδεψε.
«Μπράβο, Πέτρο Φίλη, μοῦ εἶπανε. Πολὺ μακρὸν τὴν πάντρεψες τὴν ἀδερφή σου, μὰ ἔκαμες καλὴ ἐκλογή. Ὁ Νάσος ὁ Μπάμπης, ὁ γαμπρός σου, ἔγινε μέγας καὶ πολὺς! Ἀπ' εὐτείας, ἀπ' ἔξω, φέρνει τώρα ἐμπορεύματα. Πάει, χάθηκε πιά ὁ πραγματευτῆκος πού γυρίζε μ' ἕνα μπογαλάκο στὸν ὄμο καὶ ξελαρυνγίζοταν καὶ ξεποδαριάζοταν ὀλημερίς...»

Ναί, ἦταν, ἀλήθεια. ἄνθρωπος τῆς «δουλειᾶς»... Ἐρεῖς δὰ — καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμό σου! — ἅμα τραβᾶς καὶ λίγο τὴν πῆχυν, ἐκεῖ πού μετροῦς καὶ λές καὶ κἀνα γλυκόλογο στὴν πελάτισσα... ἔρεῖς ἔ; Τότες, πού λές ἔχεις ἀκόμα κι' ἕνα εἰκοσι τοῖς ἑκατὸ παρα-

πανιστὸ κέρδος ἀπὸ τὸ μέτρημα! Κι' ἔχει, λέει, καὶ μισὴ ντουζίνα παιδιὰ, τέσσερ' ἀγόρια καὶ δυὸ κορίτσια. Ὅλα καλὰ παιδιὰ!...

Μὰ πάλι τοῦτο τὸ γράμμα... Δυὸ βούλες ἐδῶ... τρεῖς... κι' ἄλλη μιὰ ἀπὸ πίσω μὲ τσέρα δ' Ἑσπάνια... Συστημένο! Ἀπὸ ποιόν; Ἀπὸ ποῦ; Ἀς δοῦμε... Κάτσε κάτω, Μπιρμπίλη, ληστή! Νιὰρ-νιὰρ, ὅλη τὴν ὥρα! Σάμπως ἔφαγα γῶ; Ἐ, ἔ! μ' ἔσκισες μὲ τίς νυχᾶρες σου!... Ἀ! καὶ ποῖος σοῦ καψάλισε τὴν οὐρά; Στὸ εἶπα: μὴ χώνεσαι μὲς στὴ στάχτη... «Σὰν τὴ σπίθα κορυμμένη στὴ στάχτη...». Πάει κι' αὐτό, τὸ ξέχασα, μᾶναι καὶ τόσα χρόνια!... Καὶ πὼς λεγότανε ὁ λοχαγός; Τσακουμάκης... Μουσαμάκης... Βασίλειος Τσουμουσάκης... σὰν ἔτσι... καλὸς ἄνθρωπος! Καὶ μιὰ φωνάρα πού στὴν εἶχε: «Λόχος!».

Κάκα-κάκα! προβατίνες μου... γελαδίτσες μου... κάκα-κάκα! Τόχουνε σήμερα τ' αὐγὸ οἱ κοτούλες μου; Πᾶν' ἀκριβὰ τώρα τ' αὐγὰ στὴν πόλη. Τίποτα... τίποτα καὶ σήμερα ἔ; Φοβόσαστε νὰ μὴ μὲ πλουτίσετε! Ἀ! μὰ θὰ σᾶς δεῖξω γῶ, ψωφῆμες!... Τὸ τσουνάκι... τὸ βλέπετε τὸ τσουνάκι; Καινούργιο εἶναι, ἀκόμα μὲς' σὲ δαῦτο δὲ μαγέρεψα... Μοῦ φαίνεται πὼς θὰ τὸ γκαινιάσω μὲ σᾶς! Φλούπου-φλούπου, θὰ κάνετε μπουρμπουλῆθρες μὲς στὸ τσουνάκι... νὰ τὸ ξέρετε!

Τσὸ-τσὸ... ἐσὺ... ἔλα... ἔλα δῶ, παχοῦλι μοῦ! Καὶ νᾶβλεπες σὲ τί γκρεμὸ σκαρφάλωσα, γιὰ χατήρι σου, γιὰ νὰ σοῦ μαζέψω αὐτὸ τὸ χορτάρι! Κακομαθημένο! Ὅλο κι' ἀπάνω στὴν πόρτα... στὸ κατῶφλι... θὰ στὰ σπᾶσω τὰ παῖδια!

Κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ ὑπογράψῃ καὶ νὰ τὸ παραλάβῃ τὸ γράμμα... οὔτε κι' ὁ παπᾶς! Μὰ ποῦ τῶβαλα; Ποῦ στὸν κόρακα πῆγε; Ρεμπέτα! Ἄ! νάτο... Καὶ τί γράφει ἐδῶ;

«Ἀ... ἄ... γαπη... πη... τέ μου ἄ... δελφέ!».

Τοῦ ἔγραφε ἡ ἀδελφή του ἡ Κατερίνα — δηλαδὴ ὄχι αὐτὴ, γιὰτί ἦταν τέλεια ἀγράμματη, μὰ κάποιος βέβαια δικός της — καὶ ξεκλοῦθα συνέχεια, τοῦ γράφανε καὶ τὰ ἔξη τῆς παιδιὰ, ὑπογράφοντας καθένα μὲ τ' ὄνομά του καὶ τὸ παράνομα!

Τοὺς ξέχασε — τοῦ παραπονιόταν ἐκεῖνη — μ' αὐτὴ πάντα τὸν θυμότανε. Καὶ τὰ παιδιὰ θέλανε νὰ γνωρίσουνε τὸ θεῖο τους. Ἀς πῆγαινε, μιὰ ματιὰ, ὡς ἐκεῖ, τώρα μάλιστα πού θὰ παν-

τρευτόταν κι' ὁ μεγάλος, ὁ πρωτογυιός, ὁ Νώντας. Ὁ γάμος θὰ γινότανε τὴν παράλλη Κυριακὴ. Ἀς κατέβαινε στὸ Μασοῦρι νὰ πάρῃ τὸ τραῖνο. Σὲ τρεῖς-τέσσερες ὥρες θὰ ἦταν ἐκεῖ... Τὸν περιμένανε, δίχως ἄλλο!

* *

Τὸ τράνταγμα τοῦ τραίνου τὸν ἐξάλισε. Σφάληξε τὰ μάτια του κι' ἀκούμπησε στὴν ἄκρη.

Μέσ' στὴ ζάλη του συλλογιόταν:
«Καλὰ... ὅλα καλὰ... Εἶμαι σίγουρος ὅτι ὁ Ρεμπέτας δὲ θὰ σαλέψῃ ἀπὸ κεῖ... Ἀνεχτίμητο ζῶο... πιστὸς φύλακας! Κι' ὁ Μπιρμπίλης... κι' αὐτὸς κάτι θᾶβρη νὰ μασήσῃ. Τὸ γουροῦνι πάλι... οἱ κότες... Καὶ πὼς τὸ λένε — λέει — τὸ μεγάλο τῆς κορίτσι; Νέλα... Λέλα... τσ! κάτι ὀνόματα! Τὸν ἕνα γυιὸ τὸν λένε... Τέλη. Τὸν ἄλλο... τὸν ἄλλο δὲ θυμᾶμαι!

Καλοῦτσικος ἦταν κι' ὁ σμιγός... δέκα στὸ ἕνα! Τὰ σταφύλια γουρμάζουν, πάει κι' ὁ καιρὸς εὐνοϊκός... Νώλη λένε τὸ δεῦτερο γυιό, ἢ τὸν τρίτο; Καὶ λέω πὼς θὰ φτάσῃ ἡ θροφή... Ἀνεχτίμητο ζῶο ὁ Ρεμπέτας! Μὰ δὲ θὰ κάτσω καὶ πολὺ... Κ' ἡ Κατερίνα λέω πὼς θὰ γέραςε πιά. Εἶναι καὶ λίγο πιδὸ μεγάλη μου... Οἱ χαμένοι! Ἐκεῖ κάτω λένε πὼς ἔχω λεφτά... Λεφτά! Ἐτσι κ' οἱ ὀχτροὶ σου!...

Ἀμὰ ἔφτασε κεῖ οἱ νιόπαντροι λείπανε. Ὁ γάμος εἶχε γίνεῖ ἀπὸ τόσες μέρες καὶ τώρα τ' ἀντρώγνυο τα-ξείδευνε — ποῖος ἔξορι γιὰ ποῦ...

Ἦταν συνήθεια — λέει — αὐτὸ στοὺς «ἀριστοκράτες»!

— Τὴν «παράλλη Κυριακὴ» ἔγραφε τὸ γράμμα — νάτο!

— Ναί... βέβαια... μᾶτανε γινομένο — νὰ καὶ ἡ μερομηνία! — στίς 16 τοῦ Ἰουλίου. Τώρα εἶχαμε 14 Αὐγούστου. Λοιπόν;

— Ναί, δίκιο εἶχανε, δὲ λογάριασε καλὰ. Δεκαπέντε χρόνια, καὶ περισσότερο, εἶχε νᾶμπη στὸ σπῖτι του τέτοιο φροῦτο. Ποῦ νὰ τοῦ πέρναε τώρα ἰδέα νὰ κοιτάξῃ τό... κοτσάνι! Ἀργήσε τὸ γράμμα, αὐτὸ ἦταν ὅλο, δὲν πείραζε ὅμως, μιὰ καὶ τοὺς βρῆκε ὅλους καλὰ... Καλὰ θάτανε, μιὰ πού ἦρθε, νᾶβλεπε καὶ τὸ γάμο... τ' ἀντρώγνυο μὰ...

— Τοῦ χρόνου θᾶρτουμε μεῖς!

Εἶπαν δυὸ-τρία ἀπ' τὰ παιδιὰ μαζί. Μὲ βία τὸν κράτησαν δυὸ μέρες — δυὸ χρόνια, δυὸ αἰῶνες τοῦ φανήκανε, πού ἦταν ἀλυσσοδεμένος στὰ κάτεργα!

XXIX

Σὲ καρτερῶ. Ἡ ψυχὴ μου σὰν μιὰ λύρα ἀπόψε κρούει, καὶ τὰ δάχτυλά μου ραντίσαν τὰ μαλλιά μου μ' ἀνθὼν μύρα καὶ βᾶσαν μὲ φωτιά τὰ μάγουλά μου. Μισόγυρτη ἔχω ἀφήσει ὅξω τὴ θύρα γιὰ σένα, καὶ μετάξια ἔστρωσα γάμου στὴ γῆ πού θὰ πατήσης καὶ πορφύρα ὡς μέσ' τὴ σκοτεινὴ τὴν κάμαρά μου... Γυμνὴ, μὲ τῆς λαχτάρας τυλιγμένη τὸ διάφανο τὸ πέπλο, περιμένω νάκούσω τὰργὸ βῆμά σου νὰ μπαίγῃ ὡς μέσα κεῖ, πού Ἀγάπη σκυφτὴ ὑφαίνει μὲ φύλλα ρόδων κλίνη μυρωμένη καὶ νεύρομαι κοντὰ σου πὼς πεθαίνω!

XXX

Δὲν ἦρθεν. Ὅ,τι ἐτοίμασα, καθένα ἀνέγγιχτο ἔχει μένει καὶ λὲς κλείνει ἐντὸς τοῦ ἕνα παράπονο πού ἡ πέννα νὰ τὸ ἱστορίσῃ δὲν μπορεῖ κι' ἐκεῖνη! Μαράθηκαν καὶ διπλώσαν θλιμμένα τᾶσπρα φτερά τους οἱ ἀτλαξένιοι κρῖνοι μέσ' τὰνθογιᾶλια κι' ὅσα σκορπισμένα ἀνθόφυλλα εἶχα, νέκρωσαν στὴν κλίνη... Ξαγρύνισα, καρτέρησα στὴ στάση τῆς ἀγωνίας, μαζὶ μὲ ὅλα γύρα πού στόλισα τρελλή, γιὰ τὸ γιορτάσι τῆς σμίκης κι' ὅλο κῦταξα στὴ θύρα, ἀπ' ὅπου ὅλη τὴ νύχτα νὰ περάσῃ δὲν εἶδα τὴν ἀγάπη, ἡ κακομοῖρα!

VIII. 1929

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ADA NEGRI

Σ' ΕΝΑΝ ΑΥΤΟΧΕΙΡΑ

Σκοτώθηκες! Καὶ νᾶσαι κεῖ σὰν ράκος κοίτεσαι κι' ἐμποδίζεις νὰ περνοῦμε οὔτε ὁ σταυρὸς σὲ θέλει, οὔτε ὁ λίκκος σὰν ἀχρηστο κοινὸν σὲ θωροῦμε.

Δὲν ἔχεις χέρια καὶ φωνή, οὔτε στόμα, γιὰ νᾶσαι ζωντανὸς καὶ νὰ παλεύῃς κι' οὔτε ἡ καρδιά χτυπᾷ στᾶδειο σου σῶμα, γιὰ νάγαπᾷς, νὰ νιώθῃς, νὰ πιστεῖς.

Νὰ ζῇς... ὦ! δὲν ἀξίζει γι' αὐτὸ μόνο, κι' ἄς εἶναι σκοτεινὴ ἡ ζωὴ, γιὰ πέ μου, νὰ φέγγῃς στὴ χαρὰ, νὰ κλαῖς στὸν πόνο, νιώθοντας πὼς ὑπάρχεις, ἀδερφέ μου!

Δὲ θέλω ἐγὼ τὸν ὕπνο σου νὰ πάρω, πού τὴν ἐνέργεια ἐντὸς μου θὰ νεκρώσῃ, ἐγὼ μισῶ, σιχαίνομαι τὸ Χάρο καὶ ὅποιο κορμὶ αὐτὸς θὲ νὰ παγώσῃ.

Μέσ' τὴ Ζωὴ, περνοῦν ὅλα σὲ μένα, σὰν τὴ Χαρὰ κι' ἡ πιδὸ φοιχτὴ ὀδύνη, πού κάθε τόσο πέφτει λυσσοσμένα ἀπάνω καὶ δηλητήριο χύνει...

Κι' ὅσο καὶ πιδὸ πολὺ μ' ἀνδιᾶζει ὁ θάνατος ὁ κρῶς, τόσο νιώθω νὰ σβῆνῃ στὴν ψυχὴ κάθε μαράζι, ἀπ' τῆς Ζωῆς τὸν ἀσβυστο τὸν πόθο!

Τὸ πτώμα σου μοῦ φράζει τὴν πορεία τοῦ δρόμου μου πού τόσο ἐγὼ ἀγαπᾶω, μὲ τὴ Ζωὴν ἐντὸς μου ὅμως, κυρία, σὲ διασκελᾶω ἀδιάφορη καὶ πάω...

Μετὰφραση ΡΙΤΑΣ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΓΕΩΡΓ. Π. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΜΟΥ

ὁ εἶχαν φέρει νύχτα-νύχτα, μὲ χίλιες προφυλάξεις, ἀπ' τοῦ Γούρα τὰ λιβάδια. Τὰ διπλά χαδιά πού τοῦχαν περασμένα δὲ θὰ τὸ συγκρατοῦσαν ἂν δὲν εἶχε συντροφιά του ἕνα ἀδέρφι του πιὸ ὀκνὸ καὶ πιὸ μεγάλο.

Φαίνεται πὼς τὸ καθετὶ θὰ τὸ λογάριζε ἐχθρικό, ἀκόμα καὶ τὴν αὔρα τῆς νυχτὸς πού τοῦ ἀνέμιζε τὴ χαίτη, καὶ γι' αὐτὸ σ' ὄλον τὸ δρόμο θὰν τοῦ τάραζαν τὸ μάτι καὶ τὰ νεῦρα τρόμοι ἀόρατοι:—αὐτὸ μαρτύραγε ὁ πολὺς ἰδρὼς πού στά χυτὰ καπούλια του ἀπογυάλιζε.

Στὴν πόρτα τοῦ ὁδοροῦ τρομάζαν οἱ βαλμάδες ὅσο νὰ τὸ καταφέρουν νάμπει μέσα. Μιά ἀθώα κυλοφοῦντα ἦταν ἡ αἰτία νὰ σηκωθῇ στά πεινὰ του ὁλόρθο.

Ὡρες χτυποῦσε μὲ μιὰ ἀγέρωχην εὐγένεια τὸ ποδᾶρι του στὴ γῆς κι' ὠρες ἀγρίευε κι' ἐφρούμαζε. Εἶχε ὅμως τὸ σὴν ὁμορφιά μέσα στὸ πείσμα του, πού ἂν ἦτανε κανέναν ριψοκίνδυνος θάπαιρνε τὴν ἀπόφαση, στοιχηματίζω, νὰ πᾶει νὰ τὸ ἀγκαλιάσει. Τώρα μπορῶ νὰ καταλάβω τί θὰ πῇ ὁμορφιά καὶ πλαστικότητα. Ἄ, τοῦ σβέρκου του ἡ φιδίσια ἡ λυγερὰ!

Κι' ἦταν πολὺ νέος. Σὰ χλιμιντροῦσε, θάρρευε πὼς φώναζε τὴ μάνα του, λές κι' ἤθελε τῆς μάνας του τίς γνώσεις γιὰ νὰ τοῦ κυβερνᾷ τὴ δύναμή του τὴν ἀλόγιστη.

Ἡ μέρα τὸ βρῆκε δεμένο στὸν τοῖχο, ἀνήσυχο. Τίποτα δὲν τὸ εὐχαριστοῦσε. Χλιμιντρίζε θρηνώδικα καὶ στύλωνε τ' ἀφτιά του ὀμπρὸς καὶ πίσω. Μὲ τ' ἀνοιχτὰ ρουθούνια του ροφῶσε τὸν ἀέρα ὑποφιασμένο κι' ἡ ἀνάσα του καθὼς λυγμὸς τοῦ κόμπιαζε στὸ λάρυγγα.

Μὰ πρὸς τὸ μεσημέρι ἐσκυφε τὸ κεφάλι. Μιά θλίψη ἐδάρινε τὰ ὠραῖα του τὰ μέλη, ἐνῷ τ' ἀδέρφι του κοντὰ του ἀναμασοῦσε χυδαῖα τὴν ταγὴ.

Κάποια στιγμή μιὰ ἀπόκοτη ἰδέα μ' ἔκανε νὰ τὸ ζυγώσω καὶ νὰ τοῦ δώσω μιὰ χερίτ ἀπὸ δροσερὲς κορφὲς σταριοῦ. Δὲν ἐταράχτηκε. Πῆρε δὺς φύλλα σὰν ἀπὸ εὐγένεια, τινάζοντας ἀπάνω κάτω τὸ κεφάλι του ἀλαφρά: δὺς φυλλαρά-

κια μόνο. Ἔτσι πρωτογνωρίστηκα μὲ τ' ἄλογό μου.

Σιγὰ σιγὰ ἡμέρες. Συνείθισε στὴ νέα του ζωὴ καὶ μάλιστα εἶχε τόσο μαλακώσει πού φορηθήκαμε μὴν τῶχανε ματιάζει. Γιατὶ εἶχε πεῖ μιὰ μέρα κάποιος γείτονας: «Αὐτὸ τὸ ἄλογο εἶναι ἀγγελόκαμωτο. Κι' εἶναι κρίμας νὰ χαλάσῃ στὴ δουλειά». Κι' ὁ πατέρας μου χολώθηκε πὼς τάχα αὐτὸς τὸ μάτιασε.

Μὰ τὴν ἡμέρα πού τὸ πιάσανε νὰ τὸ καλιγώσουνε, ἀλλάξαν ὅλοι γνώμη. Ὁ χτύπος τοῦ σφυριοῦ στὸ πέταλο τὸ ἐρέθιζε καὶ τῶχανε σωστὸ στοιχειό. Ὅπως τοῦχαν σφίξει μιὰ σιδερένια μυταριά στὸ ἀπάνω χεῖλι, καὶ τῶχαν δέσει μὲ χοντρὲς τριχιές ἀνάμεσα σὲ δὺς δენტρά, ἀπ' τὴ μέση κι' ἀπ' τὰ πόδια, πάγωσα ἀπ' τὸν τρόμο πὼς θὰ κομματιαζότανε ἀπ' τὴν ἴδια τὴν ὀρμή του μὲς στά τραντάγματά του.

Ἦστερα ὅμως ἀπ' αὐτὸν τὸν πόλεμο, κροτάλιζε τὰ ὀπλισμένα πόδια του στὶς πέτρες μὲ εὐχαρίστηση καὶ χαίρονταν νὰ βόσκη συνειθισμένο μὲ τ' ἄλλα του τ' ἀδέρφια.

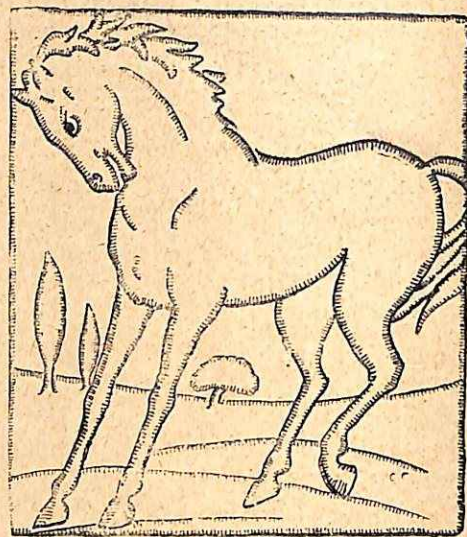
Ἄ, νὰ τὸ βλέπατε μὲς στὸ λιβάδι, πὼς περπατοῦσε, πὼς πηλαλοῦσε ἀνάλαφρο καὶ ἀνέμιζε τὴ χαίτη του καὶ τὴν οὐρά του, λές κι' ἤθελε ν' ἀνοίξῃ τὰ φτερούγια του. Ἔτσι βλέποντάς το μιὰ λαχτάρα μὲ κυρίευε: νάτανε μπορετὸ νὰ τὸ καθαλλικέσω. Τότες δὲ θάγχιζε στὴ γῆς, μὰ θάπερνα φτερό μαζί του νὰ πετάξω στὸν ἀέρα.

«Ὅταν εἶμαι καθάλλα στ' ἄλογό μου μονάχα ὁ Θεὸς εἶναι πειδὴ ψηλά», λέει ὁ Κερκέζος.

Μὰ ἡ κακὴ τύχη δὲ μ' ἀφήκε νὰ χαρῶ τὸ καθαλλικέμά του. Γιατὶ μιὰ μέρα τὸ χειμῶνα ξεπλανήθηκε στὸ ἀντικρυνὸ ραχοῦλι καὶ θέλοντας, ὡς φαίνεται, ν' ἀνέβῃ κάποιο βράχο—τὸ τρελλό!—γλύστρησε σ' ἕναν ὄχτο ἀπὸ δὺς-τρεις ὀργυιὲς ψηλά κι' ἔπεσε κι' ἔσπασε τὸ σφόντυλά του.

Τὸ βρῆκαμε νὰ παραδέρνῃ καταγῆς, νὰ κατασκάφῃ μὲ τὰ δὺς του μπροστινὰ τὸ ὀγρὸ τὸ χῶμα. Ἀπ' τὴ μέση καὶ πίσω ἦταν νεκρὸ κι' ἀκίνητο. Καὶ κείνο τὸ χλιμιντρισμά του, σοῦ ράγιζε τὰ φυλλοκάροια!

Ἔτσι ὅπως τῶβλεπα μιὰ πίκρα ἀνεί-

Σχέδιο τοῦ συγγραφέως

πωτὴ μου ξέρανε τὸ χεῖλῃ καὶ τὰ δάκρυα καναλίζαν ἀπ' τὰ μάτια μου.

Ὁ πατέρας μου θέλησε νὰ τοῦ φυτέψῃ μιὰ σφαῖρα στὸ ἀφτί γιὰ νὰ τὸ βγάλῃ ἀπ' τὰ παιδέματα. Μὰ δὲν τὸν ἄφησε.

Τὴ νύχτα φουσομάνιζε βοριάς κρουσταλλιασμένος καὶ στοίδαζε πηχτὸ πηχτὸ τὸ χιόνι.

Ἔτσι ὁ βοριάς ἐπῆρε τὴν ψυχὴ του.

(Λευκάδα)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ

ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΣΤΗΝ ΑΛΑΜΑΝΑ

Στέκει διαβάτης μοναχὸς
στὶς Θερμοπύλες
μπρὸς στὸ λιοντάρι σκεφτικὸς
μὲ σκέψεις χίλιες

«Ποῦναι οἱ δόξες οἱ παλῆς
τοῦ Λεωνίδα,
ποῦναι κι' οἱ δάφνες κι' οἱ μυρτιές
τοῦ Πελοπίδα:»

Ἐάφνου τ' ἀγέρα ἡ μιλιὰ
κι' ἡ σιγαλή
καὶ τῶν πουλιῶν τρελλὴ λαλιὰ
ἀπ' τὴν φωλιά.

«Σῦρε γοργὰ περαστικὴ
στὴν Ἀλαμάνα
πέρνα διαβάτη σκεφτικὴ
κι' ἡ γρηὰ μάνα.»

«Πάντα λιοντάρι θὰ γεννᾷ
καὶ τὴν σκλαβιά
πάντα γοργὰ θὰ τὴν γυρνᾷ
σ' ἐλευθεριά.

ΝΙΚΟΣ ΛΥΚΑΣΤΙΤΗΣ

Η ΓΡΟΙΝΛΑΝΔΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἰθαγενεῖς τῶν βορείων ἀκτῶν τοῦ Καναδά καὶ τῆς Ἀλάσκας ἀποτελοῦν μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Γροινλανδίας μιὰ γλωσσικὴ οἰκογένεια, πού διζιεῖται σὲ τρεῖς ὁμάδες: 1ο Στὴν Ἑσκιμωϊκὴ (Ἑσκιμῶ σημαίνει στὴ γλώσσα τῶν Ἰνδῶν Ὀντζιμπουέι, ὁμοφάγος), 2ο στὴν Τσουνταϊκὴ, μὲ κυριώτερη γλώσσα τὴν Ἀλεουτιανὴ καὶ 3ο στὴ Γροινλανδική, τὴ σπουδαιότερη καὶ πλουσιώτερη ἀπ' ὅλες.

Τὸ κυριώτερο χαρακτηριστικὸ τῆς γροινλανδικῆς γλώσσας εἶναι πὼς ἐνώνει σὲ μιὰ λέξη τὰ διάφορα στοιχεῖα, πού στὶς ἰνδοευρωπαϊκὲς γλώσσες ἀποτελοῦν τὴν πρόταση. Π. χ. ὁ Γροινλανδὸς λέει: Σαβινγκαινιαριαρτοκασουαρομαροιοιτογκόγκ. Αὐτὸ ἀναλύεται

στὰ ἐξῆς: Σαβίγκ: μαχαίρι: ἴν: ὠραῖο: σινί: ἀγοράζω: ἀριαρτόν: ξεκινᾷ: ἀσουάρ: βιάζομαι: ὁμάρ: θέλω: γί: μὲ τὸν ἴδιον τρόπο: ὅτι: ἐσύ: τόγκ: ἐπίσης: ὄγκ: λέει. Καὶ τὸ σύνολο σημαίνει: «Λέει πὼς κι' ἐσύ θέλεις νὰ ξεκινήσεις γρήγορα, μὲ τὸν ἴδιον τρόπο καὶ ν' ἀγοράσεις ἕνα ὠραῖο μαχαίρι». Καθὼς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἡ γροινλανδικὴ σύνταξη εἶναι τελείως διαφορετικὴ ἀπ' τὴ δική μας.

Στὰ γροινλανδικὰ ἔχουν γραφτεῖ ἀρκετὰ βιβλία. Ἀπ' τὰ πρῶτα βγήκαν οἱ «Μῦθοι καὶ Θρύλοι τῆς Γροινλανδίας» γραμμένοι ἀπὸ τὸν Ρίνκ, οἱ «Γροινλανδικὲς ἱστορίες» τῆς Σίγκνε Ρίνκ, οἱ «ἱστορίες τοῦ πόλου» τοῦ Πάλσον, διάφορες ἱστορίες κυνηγῶν, γραμμένες γροινλανδικὰ ἀπ' τὸν Χάιν Χέντρικ, πού παρακολούθησε τίς ἐξερευνητικὰς ἀποστολὰς τοῦ Κέιν, τοῦ Χέιζ, τοῦ Χῶλλ καὶ τοῦ Νέιρε.

Αὐτὸ ἀποτελεῖ μιὰ φιλολογία, ἀρκετὰ ὀγκώδη, ἂν λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἀνθρώπων πού μὴν ἔλυνε τὴ γροινλανδικὴ γλώσσα καὶ ἰδίως τὸ βαθμὸ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς. Στὸ Γκόντχωμπ μάλιστα, βγαίνει ἀπ' τὰ 1861 κι' ἕνα περιοδικὸ ἐτήσιο, σχήμα-

τος τετάρτου, μὲ διακόσιες σελίδες καί μενο, καὶ διακόσια φύλλα εἰκόνες.

Ὁ τίτλος του εἶναι: Ἀτουαγκαγκλιονιτ νελιγγιναμικ τουζαρουμναζασουμικ. Οἱ συντάχτες του δὲν εἶναι δημοσιογράφοι ἐξ ἐπαγγέλματος. Ὅποιος θέλει στέλνει τὴ συνεργασία του στὸ περιοδικό. Ὁ διευθυντὴς ξεχωρίζει ὅσα εἶναι καλὰ, ἄλλα τυπώνει ἀμέσως, ἄλλα ἀναβάλλει, ἄλλα κατ' ἀρχὴν δὲν διορθώνει τίποτα, γιὰ νὰ μείνι στὸ κομμάτι ἢ σφραγίδα τῆς ἀτομικότητος τοῦ συγγραφέα, καὶ γιὰ νὰ τὸ διαβάσει ὁ ἀναγνώστης ὅπως ἀκριβῶς ἐγράφηκε.

Ἡ Κασίγκνε Ρίνκ εἶχε τὴν εὐτυχὴ ἐμπνευση νὰ μεταφράσῃ δανικὰ μερικὰ ἀπ' τὰ διηγήματα πού δημοσιεύθηκαν στὸ περιοδικὸ αὐτὸ καὶ νὰ τὰ ἐκδώσῃ σ' ἕνα κομψὸ τόμο: Οἱ μεταφράσεις αὐτὲς ἀποτελοῦν ἕνα ἀνεκτί-

ΚΑΣΠΕΡ ΝΗΛΣΕΝ

ΤΑΞΕΙΔΙ ΜΕΣ' ΣΤΟΥΣ ΠΑΓΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΛΟΥ

γὼ πού γράφω εἶμαι ὁ κατεχηγὴς Κάσπερ Νήλσεν ἀπ' τὸ Ντίσκοφιορντ. Πᾶνε πολλὰ χρόνια πούγινε αὐτὸ πού θὰ πῶ, μὰ μιὰ κι' ὁ πατριώτης μου, ὁ Γκέρχαρντ Κλάιστ μού τὸ ἔσβησε, θέλω νὰ δοκιμάσω, κι' ἄς ξέρω πὼς δὲ θὰ μπόρῶ, νὰ πῶ τίποτε γιὰ τίς περιπέτειές μου στὴ μεγάλη ἄσπρη ἔρημο.

Τὸν Γενάρη ἦρθε ὁ ταχυδρόμος στὸ Ἑγκεντεσμιεντε, στὸ νησί ὅπου ἔμενα τότε. Ἐφῆρνε γράμματα γιὰ τὸν ἐπιθεωρητὴ τοῦ Γκόντχωμπ, μὰ δὲν ἤθελε νὰ προχωρήσῃ, κι' ἀνέλαβα μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ τῆς μητέρας μου νὰ τὰ πᾶω στὸν ἐπιθεωρητὴ. Ἡμῶνα τότε εἴκοσι χρόνων, κι' ἡ μητέρα μου μοῦκανε παρτήρηση, ἐπειδὴ ἐδέχτηκα. Μοῦπε

μητο δειγμὰ τῆς πολιτικῆς λογοτεχνίας. Οἱ Γροινλανδοί, πού γράφουν τὰ διηγήματα, τὰ λένε ὅπως τοὺς τάπαν οἱ πρόγονοί τους, χωρὶς ν' ἀλλάξουν τίποτα, ἢ ἄλλοτε διηγούνται ἱστορίες πού εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους. Ὁ συγγραφεὺς τους δὲν εἶναι καλλιτέχνης, κι' ἂν ἔχει ἐμφυτο τὸ καλλιτεχνικὸ χάρισμα, τὸ χρησιμοποιοῖ ἀσυνειδήτως. Μὲ τὴ μεγαλύτερη ἀπλότητα γράφουν γιὰ κάτι γυναῖκες πού ἐκεῖ πού πηγαινάν με τὴ βάρκα, πνίγηκαν ξαφνικά: γιὰ κάτι ψαράδες, πού καταφύγανε χωρὶς ἐλπίδα ζωῆς πᾶν σ' ἕνα παγοβουνό: γιὰ τοὺς δυστυχισμένους πού πεθαίνουν θαμμένοι κάπου ἀπ' τὰ ἐρείπια τῆς γκρεμισμένης καλύδας τους: γιὰ τὸ ἀπελπισμένο παιδί πού πνίγεται ἐπειδὴ δὲν ἔχει οὔτε πατέρα, οὔτε μάνα, οὔτε ἀδελφὸ, οὔτε ἀδελφή. Ἐνας εὐρωπαῖος συγγραφεὺς θὰ χρησιμοποιοῦσε γιὰ νὰ ζωγραφίσῃ τίς τραγικὲς αὐτὲς σκηνὲς ὅλην τὴν τέχνη τῆς σύγχρονης φιλολογίας: ὁ Γροινλανδὸς ὅμως διηγεῖται τὰ πράγματα ὅπως ἐγίνηκαν, μ' ἕνα πνεῦμα ἀδιαφορίας, κι' ἀφίνει τὸν ἀναγνώστη νὰ φανταστῇ μόνος του τὴν τραγικότητα τοῦ διηγήματος. Παραθέτουμε ἕνα κομμάτι τοῦ Κάσπερ Νήλσεν χαρακτηριστικὸ τῆς γροινλανδικῆς λογοτεχνίας, στὸ ὁποῖο ὁ συγγραφεὺς περιγράφει ἕνα τραγικὸ ταξεῖδι πούκαμε στοὺς πάγους τῆς Γροινλανδίας.

πὼς δὲν εἶχα ἀνάγκη νὰ κερδίσω αὐτὰ τὰ λίγα λεπτὰ: γιατί εἶχαν ἔρθει τότε στὸ νησί μας πολλὲς φώκιες καὶ δὲν θάμωνα ἐκεῖ γιὰ τὸ ψάρεμα. Ἀλλὰ εἶχα κλείσει συμφωνία. Καὶ μόλις καθίρσε ὁ καιρὸς, κατὰ τίς 24 τοῦ Γενάρη ξεκινήσαμε.

Ὅταν ἀφίσαμε τὸ χωριό, τὰ χαράματα, καὶ προχωρήσαμε λίγο, ἤρραμε τὸ Ντίσκο, ἀπ' ὅπου ἦταν νὰ περάσουμε. Πᾶνε πολλὰ χρόνια πούγινε αὐτὸ πού θὰ πῶ, μὰ μιὰ κι' ὁ πατριώτης μου, ὁ Γκέρχαρντ Κλάιστ μού τὸ ἔσβησε, θέλω νὰ δοκιμάσω, κι' ἄς ξέρω πὼς δὲ θὰ μπόρῶ, νὰ πῶ τίποτε γιὰ τίς περιπέτειές μου στὴ μεγάλη ἄσπρη ἔρημο. Τὸν Γενάρη ἦρθε ὁ ταχυδρόμος στὸ Ἑγκεντεσμιεντε, στὸ νησί ὅπου ἔμενα τότε. Ἐφῆρνε γράμματα γιὰ τὸν ἐπιθεωρητὴ τοῦ Γκόντχωμπ, μὰ δὲν ἤθελε νὰ προχωρήσῃ, κι' ἀνέλαβα μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ τῆς μητέρας μου νὰ τὰ πᾶω στὸν ἐπιθεωρητὴ. Ἡμῶνα τότε εἴκοσι χρόνων, κι' ἡ μητέρα μου μοῦκανε παρτήρηση, ἐπειδὴ ἐδέχτηκα. Μοῦπε

Οἱ καυχᾶδες τῶν νέων

Η έριστική φιλολογία είναι ένα είδος που ακμάζει σε όλες τις εποχές και σε όλες τις χώρες. Στην Ελλάδα όμως, όπως τόσα άλλα πράγματα, το είδος αυτό παρεξηγήθηκε. Έριστική φιλολογία με βάση τη διαφορετική στάση που πέρνουν δυο πνευματικοί άνθρωποι αντίκριες ενός ζητήματος στέκεται. Ακόμα και με βάση καθαρά ήθικη, πάλι έχει ένα σκοπό. Αλλά κανείς περί του τί είναι συ και τί είμ' εγώ είναι ένα φαινόμενο τόσο αποκρουστικό που δεν θάπρεπε να βρίσκει έφημεριδες πρόθυμες να το παρουσιάζουν στις στήλες των. Τελευταίως διάφοροι νεαροί λόγιοι μη έχοντας να παρουσιάσουν άλλο τίποτε από έργα άνουσια τα βάζουν με τρόπο άνοιξεο έναντιον ενός νέου ίδιως λογίου που άσκει τη θεατρική κριτική μιάς έφημεριδος. Άν όμως αυτοί έχουν κάποιες επιφυλάξεις γιά την κριτική ικανότητα ενός νέου, του οποίου ή κριτική έργασία δεν είναι απορριψιμη, ποιές επιφυλάξεις πρέπει νάχει όποιουσδιποτε στοιχειωδώς μυαλομένος άνθρωπος γιά την έργασια τη δική του που είναι «ιση τφ μηδενί». Καί τι κερδίζουν με επιθέσεις έναντιόν της κριτικής; Δικαιολογούν μ' αυτό τόν τρόπο τάχα την κακή παραγωγή τους; Ό χρόνος που είναι ό καλύτερος κριτικός, στην Ελλάδα ίδιως, έδικαίωσε πάντα την άρνητική κριτική. Πόσα θεατρικά έργα από κείνα που άρνήθηκε ή κριτική έζυν και μπορούν τάχα ν' αποτελέσουν καλό προηγούμενο, ένα είδος σχολείου γιά τους νέους; Άντι λοιπόν να θορυβούν οι νέοι αυτοί είναι καλύτερα να συναισθάνονται τα σφάλματά τους, να σωπαίνουν και να πασχίζουν με μόγθο και αυστηρότητα αυτοκριτική να δημιουργήσουν κάτι καλό στον τόπο. Με φωνές και άντεγλήσεις δεν γίνονται οι συγγραφείς, ούτε δημιουργείται πνευματική ζωή.

Dvò áτωα

Η ζ. Ειρήνη Νικολάκη είναι συνεργάτης μας, έχει πολ-
λές ικανότητες και τὸ περιοδικὸ αὐτὸ τὴν περιβάλ-
λει με τὴ φιλία του καὶ τὴν ἐκτίμησιν του. Αὐτὸ δὲν μᾶς
ἐμπόδισε ποτὲ νὰ λέμε πάντοτε καὶ στὴν ζ. Νικολάκη
ὅπως καὶ σὲ κάθε συνεργάτη μας ἐλευθέρα τὴ γνώμην μας
γὰ τὴν ἐργασίαν τους. Τὸ τελευταίον μονόπρακτο ποὺ ἔδωσε
τὸ «Παγκράτι» ἦταν μιὰ ἀποτυχία ποὺ τὴν χρωστᾷ στὸ
σφαλερὸ δρόμο ποὺ ἀκολούθησε βλέποντας διάφορα πρό-
τυπα ποὺ μὴ μπορεῖ νὰ ἐσημείασαν ἐφήμερες καίτοι ἐπι-
τυχίες, δὲν εἶχαν ὅμως οὔτε αὐτὰ οὔτε οἱ συγγραφεῖς τους
καμμίαν ποτὲ σχέση με τὴν τέχνη. Τὸ νὰ διαφωρῇ με
τὴν ἀντίληψιν αὐτὴ ὁ ζ. Λάσκαρις εἶναι ἀδύνατον.
Τὸ νὰ συγκαλεῖ ὅμως νέους καὶ νὰ τοὺς λέγει, καθὼς ἐν-
θυμούμενος τὰ πράγματα, ὅτι ὁ ζ. Πολίτης ἄλλα ὑπεστή-
ριξε σὲ μιὰ ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ γιὰ τὸ ἔργο τῆς ζ.
Νικολάκη καὶ ἄλλα ἔγραψε στὴν κοιτικὴ του κατὰ τὴν
τελευταίαν παράστασιν δὲν τὸν τιμᾷ. Πρῶτα γιὰτὶ ἡ γνώμη
τοῦ ζ. Π. διευτυπώθη γοργά καὶ αὐτὸς καὶ εὐτυχῶς σώζεται ἀκόμα
καὶ δεύτερον γιὰτὶ τὰ interna corporis μιᾶς ἐπιτροπῆς
δὲν μπορούν ν' ἀναγορεύονται μεταξὺ ἐλαίας καὶ οὐζου
εἰς ἀμούστακα διανοητικά καυσόξυλα. Καὶ στὶς δύο περι-
ένας συγγραφὰς τόσο προσεκτικὸς ἔγινε ἀφορμὴ θλίβε-
ρῶν παρεξηγήσεων.

Μία καταστροφικὴ συνέντευξη

ΣΕ μιὰ πρωινή ἐφημερίδα ἐδημοσιεύθη συνέντευξη μὲ τὸν πρῶν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχον Κωνσταντίνου. Δὲν μποροῦμε νὰ κρύψουμε τὴν παράδοξη ἐντύπωση ποὺ μᾶς ἔκαμε ἡ ὅλη συνέντευξη. Ἀντὶ νὰ μιλήσῃ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης γιὰ τόσα καὶ τόσα ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸ Χριστιανισμό, γιὰ τόσα καὶ τόσα προβλήματα ποὺ τὸσον ὡμὰ θέτει μπροστὰ σὲ κάθε ἀνθρώπο ἡ σύγχρονη ζωὴ, προβλήματα θεολογικὰ, κοινωνικά, φιλοσοφικά, μίλησε στὴν ἀρχὴ πολὺ περιορισμένα γιὰ μιὰ ἀτομικὴ τὸν ὑπόθεσε, ποὺ ὅσο διήρτηε, ἂν εἶναι θλιθερὴ δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ πάρῃ ἐνδιαφέρον πνευματικὸ καὶ γενικό. Καὶ δίχως νὰ τὸ περιμένῃ κανεὶς καὶ δίχως νὰ συντρέχῃ κανένας λόγος, ἐκτός τοῦ φαιδρῶς λόγου ὅτι ὁ λαὸς τὴν συνέντευξήν τεραδὸς συντάκτης ἔχει φιλολογουμανίαν, ὁ πρῶν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐξέθεσε παραδόξως λογοτεχνικάς προτιμήσεις. Ἀλλὰ καὶ σὺ κεφάλαιον αὐτὸ ἂν τὴν συνέντευξήν δὲν τὴν ἐλάμβανε ὁ Ὁ Μάριος Βαγιάνος, ἀλλὰ ἓνας συντάκτης στοιχειώδους σοβαρότητος θὰ ὑπέβαλε τὴν ἰδεάν στὴν Α. Παναγιώτητα ὅτι ὁσὴν δῆποτε ἀξίαν κι' ἂν ἔχουν ἄλλοι Ἑλληνες λογοτέχνες ἀποτελεῖ σκάνδαλον ὅταν μιλεῖ ἓνας Πατριάρχης ν' ἀγνοεῖ ἓνα Παπιδιαμάντην. Σκεφθῆτε ἓνα ἀρχηγὸν τῆς Ὁρθοδοξίας νὰ ἐντροπιά μόνον σὺ Ζολά καὶ σὰ σέξουανλιστικὰ χρονογραφήματα τοῦ κ. Φορτούνιο καὶ ν' ἀγνοεῖ τοὺς πραγματικοὺς τεχνίτες τοῦ λόγου, τοὺς ἀληθινούς ποιητὲς, σὰν τὸν Παπιδιαμάντη, τὸν Καρκαρίτσου τὸ Μωραϊτίδη ποὺ ἔχουν καὶ κάποια σχέση μὲ τὸ ὁρθόδοξον αἶσθημα. Στὶς περιπτώσεις λοιπὸν αὐτὲς ἡ ὁ ἴδιος ὁ ἀνθρώπος ποὺ ἔχει ἀνέλθει σὲ τόσο ὑψηλὰ ἀξιώματα ἔχει τὴν φρόνησιν νὰ φυλάγει ἀπὸ τὶς κακοτοπίες, νὰ μὴ δέχεται ὅποιανδήποτε φιλολογικὴν ἀνεμωχίαν τοῦ στελεῖ, χωρίς νὰ τὸ καλοσκεφθῇ, μιὰ ἐφημερίς ἡ ὅταν αὐτὸ τὸ πολὺ ἀπλὸ δὲν συμβαίνει, τότε ζητᾷ γραπτὸς τὰ ἐρωτήματα, συμβουλευετὰ κανένα ἄλλον ἄνθρωπον κι' ὕστερα ἀπαντᾷ. Διαφορετικὰ κανένα ἄλλο ἀποτέλεσμα δὲν φέρουν οἱ εὐκόλοι αὐτοὶ δημοσιογραφισμοὶ ἀπὸ τὸ νὰ ἐξευτελίζου καὶ ἀνθρώπους καὶ ἀξιώματα, ποὺ ἓνα καλόπιστο καὶ τίμιον πλῆθος τοὺς θεωρεῖ ἀνώτερα σύμβολα.

Ἐσπανάστασις ἐν ἀνάγκῃ

ΜΕΤΑΞΥ μιᾶς πολύχρωμης διαφημίσεως ἐνὸς Ἀθηναίου Καμπάρε· πού διεφήμιζε τοὺς ἀστεῖρας του καὶ τῆς διαφημίσεως τῶν γαργαλιστικῶν ἀπομονοημευμάτων τῆς ζ. Μαρόν Σουαζι, ἐφίγουράριος πολύχρονη ἐπίσης ἡ διαφήμιση μιᾶς λιτανίας πού ἔγινε κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς «Ἁγίας Ζώνης» τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὸν Πειραιά στὰς Ἀθήνας. Πιστεύουμε ὅτι ἡ σκεπή αὐτῇ ἀνήκει σὲ ἐπιτρόπους τοῦ ποιοῦ τοῦ ἀλησιμόνητου ἐκείνου ἐπιτρόπου πού σατυροῖε στὸν Καραγκιόδη τοῦ δ. ζ. Συναδινόφ, ἢ σὲ ἄλλους λαϊκοὺς παράγοντας πού δὲν ἔχουν τόσο μυαλὸ καὶ τόση ὁραση ὥστε νὰ ξεχωρίσουν τὴ μέρα ἀπὸ τὴ νύκτα. Θέλομε νὰ πιστεῖτομε ὅμως πὺς μερικὰ τέτοια ζήτηματα δὲν ἐπιτρέπεται ὡς οὕτως διπλοῦ ἡ ἐκκλησία νὰ τ' ἀφίγηι στὰ χέρια προσώπων πού βλέπουν—ἀσυνείδητος ἔστω—τὰ πράγματα μὲ μάτι ὃχι ἀλλὰς ἐξωεκκλησιαστικό.

Καὶ ἂν ἀκόμα ἄλλα συχνότατα μὲ μάτι ἀντιεκκλησιαστικό. Καὶ ἂν ἀκόμα νομοί, ζωομένοι δὲν ἔρομε ἀπὸ ποιоὺς δίνον παραδό-

Ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐργασία

ΤΗΛΕΥΤΑΙΑ στις αμερικανικές εφημερίδες έγινε λόγος για τὸν θεσμό τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας, ποὺ εἰσήχθη μεταπολεμικῶς στὴ Βουλγαρία. Ὅταν, ὅσπερ ἀπὸ τὴν ἥττα στὸν παγκόσμιον πόλεμον, ἡ Βουλγαρία ἀναγκάσθηκε νὰ διαλύσῃ τὸν στρατὸ τῆς, δὲν κατήργησε συγχρόνως καὶ τοὺς νόμους ποὺ ὑπεχρεῶναν τοὺς πολίτες σὲ στρατιωτικὴ θητεία. Ἡ θητεία ἐξακολούθησε μὲ τὴ νέα μορφή τῆς «ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας». Ὁ στρατιώτης δὲν γυνιμάζεται, ἀλλὰ ἐργάζεται γιὰ λογαριασμό τοῦ κράτους. Ὅσοι ἔχουν χρήματα πληρώνουν ἓνα ὁρισμένο ἀντιστάξιμα καὶ ἐξαίρονται ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία. Ἰὰ ἀποτελέσματα τοῦ νέου αὐτοῦ μέτρου, ἐδείχθησαν πολὺ εὐχάριστα. Οἱ τροῦντοβαζ, καθὼς λέγοντι οἱ ὑποχρεωτικὰ ἐργαζόμενοι, ἔδειξαν τὴ χρησιμότητά τους στὶς περιοχὰς τοῦ Τσιολπάν καὶ τοῦ Μπορισόβγκραντ, ὅταν αὐτὲς δοκιμάστηκαν σκληρὰ ἀπ' τοὺς σεισμούς. Ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας τους, τὸ ποσόν δηλαδὴ ποὺ οἰκοῦ ῥομεῖται ἀπ' τὸ κράτος, ποὺ δὲν ἀναγκάζεται νὰ χρησιμοποιεῖ ἐργατες, ποσὸν ποὺ ἄλλως θὰ ἐβάρυνε τὸν φορολογούμενον λαόν, εἶναι μέγιστον. Ὁ βουλγαρικὸς αὐτὸς θεσμός, ποὺ ἀντικαθίστῃ τὴν γύμνασιν τῶν στρατιωτῶν μὲ παραγωγικὴ ἐργασία, πρέπει νὰ ἐξετασθεῖ προσεκτικὰ, νὰ ζυγιστοῦν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ. Γιατὶ βέβαια ἀπ' τὴ μιὰ μεριά δημιουργεῖται μιὰ ἀνεργία, ἐφόσον χεῖρα ἐργατικά ἀντικαθίστανται ἀπὸ τοὺς κληρωτοὺς, ἀπ' ἑτέρου ὅμως ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας μὲ τὰ πλουτοπαράγωγικά ἔργα ποὺ θὰ γινόντουσαν δὲν πρέπει νὰ παραμεληθεῖ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνεργία ποὺ ἐκ πρώτης ἀπόψεως θὰ ἐδημιουργεῖτο δὲν εἶναι τόσο σοβαρὰ. Γιατὶ στὰ πλουτοπαράγωγικά ἔργα, (δοσοποιία, ἀποξέθρανσις ἐλῶν, ὑδρευσίς κτλ.) ἀπασχολοῦνται σχετικῶς ἐλάχιστοι ἐργάται καὶ ἡ ἀντικατάστασή τους ἀπὸ τοὺς κληρωτοὺς δὲν θὰ ἐπέφερε ἀξίαν λόγον ἀνεργίαν.

Ἡ Ρωσσία ἐξοτάζει

Η μολοσβεσική Ρωσία παρ' ὅλη τὴν ἀπασχόλησίν της με τοὺς Κινέζους καὶ τοὺς ἄλλους ἐχθρούς της δὲν ξεχνάει νὰ ἀποδώσῃ στοὺς πνευματικούς ἐργάτας τῆς χώρας τὶς τιμὰς πού τοὺς ἀξίζουν. Εἶναι γνωστὸ πὸς τὸ Σοβιετικὸ κράτος ἔχει λάβει ἰδιαίτερη μέριμνα γιὰ τοὺς συγγραφείς, πρὸς τοὺς ὁποίους παρέχει ἐξαιρετικὰ πολλὰς εὐκολίας, ἀδιάφορο ἂν αὐτὸ γίνεται μὲ καίποιους περιορισμούς. Τὴν περασμένη βδομάδα γιορτάσθηκε μὲ ἐπισημηότητα στὴ Μόσχα ἡ ἐκατονταετηρίδα τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου τῆς Ρωσίας. Ἀλεξάνδρου Νικολάεβιτς Ὅστρόβ-σκι. Πρὸς τιμὴν τὸν στήνεν ἄγαλμα στὴν πλατεία τοῦ Μιζρού Θεάτρου καὶ παίχθηκαν 41 ἔργα του. Στὶς ἐορτὰς αὐτὲς, οἱ ὁποῖες εἶχαν πάρει καὶ ζωγραφικὰ, ἔλαβαν μέ-ρος μὲ ἀντιπροσώπους τὸν ὅλα τὰ θέατρα, οἱ ἀκαδημίες, οἱ πανεπιστήμια, οἱ φιλολογικοὶ καὶ οἱ καλλιτεχνικοὶ σύλ-λογοι τῆς Ρωσίας. Τὸν ἴδιον χρόνον πρόκειται νὰ γίνει μεγαλοπρεπὴς ἐορτὴ καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Τσέχοφ ἐξ ἀφορ-μῆς τῆς πρώτης δημοσιεύσεως διηγήματός του.

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἑξωφύλλου εἶναι ἔργον τοῦ ζωγράφου Λουδοβίκ φφον Ζουμπουχ. Παρ' ὅλη τὴν προσήλωσίν του ἀσχετῆ ἀκαδημαϊκά δεδομένα ὁ Ζουμπουχ κατέπαυεν νὰ δώσῃ μιὰ πνοὴ στὸ ἔργο του ποὺ δὲν εἶχε τίποτε κοινὸ μὲ ἔργα ζωγράφων στὰ ὁποῖα τίποτε ἄλλο δὲν διακρίνεται κανεὶς ἀπὸ μιὰ δουλικὴ προσκόλλησιν στὸ σχέδιον. Ἀπὸ τὰ ἔργα ὅμως τοῦ Ζουμπουχ οὐτὲ ἡ βαθύτερη δημιουργικὴ πνοὴ λείπει οὐτὲ ἓνα αἰσθηματικὸν χρώματος καὶ τὸ ἔργο του ἔχει πᾶσι μιὰ θεση ἑξωφωριστῆ στὴ συγκίνησιν ζωγραφικῆς κίνησιν.

“Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ,”

Β'. ΟΙ ΘΑΜΩΝΕΣ

οιπὸν ὁ «Μαῦρος Γάτος» ἰδρύθηκε τὸ 1917 καὶ ἐξέδωσε τὸ 1920.

Ἀπὸ τοὺς πρῶτους θαμῶνες τοῦ ἦταν ὁ ὑποφαινόμενος, λόγῳ συγγενικῶν δεσμῶν μὲ τὸν κατὰσταματάρχην, καὶ ὁ μακαρίτης ὁ Μήτσος ὁ Ταγκόπουλος, ποὺ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς νουνόους τοῦ καφενείου, καὶ ὁ γυνὸς τοῦ ὁ Πάνος. Τούτῳ εἶχε φέρεται ἐκεῖ ἡ σχέση τοῦ μαζὶ μας καὶ ἡ παλαιὰ ἀνέκδοτος τῆς τοποθεσίας, γιατί ἀκριβῶς ἐκεῖ ποὺ ἔγινε τὸ καφενεῖο, ἦταν τὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ Κουκλάρα καὶ τὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

Τὸ καφενεῖο ἀνοίξε κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἀπαίσιου ἀποκλεισμοῦ, καὶ θυμῶμαι τὴν ἀτέλειωτη χαρουποφαγία ποὺ γινόταν ἐκεῖ μέσα ἀπὸ τοὺς πελάτες τοῦ. Καὶ οἱ λιγροστοὶ στὴν ἀρχὴ ἀνθρώποι τῶν γραμμάτων, μαζὶ μὲ τὴν πολιτικὴν καὶ φιλολογικὴν τοὺς κουδέντες, ἐκαταγινόντανε καὶ στὴν ἱκανοποίησιν τοῦ στομάχου τοῦ, μαζὶ μὲ τὴν πλάκα τοῦ κατὰσταματάρχου, ποὺ ἔκανε εὐχάριστα συντροφιά μὲ τοὺς συνομήλικούς τοῦ καὶ μὲ τοὺς νεώτερούς. Πρωτοπλάτῃκα τοῦ «Νουμά» σὲ κάποιο διάστημα, τὸν ἀπασχολοῦσε ζωηρὰ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα, καὶ συχνὰ κουδένταξε γιὰ κείνο.

Ταχτικὸς ἐπίσης γιὰ ἕνα διάστημα ἦταν ὁ Φιλῆντας ποὺ εὐχαριστιότανε νὰ περιστοιχίζεται κυρίως ἀπὸ νεαροὺς καὶ νὰ τοὺς ἀναπτύσσει τὰ ἐτυμολογικὰ τοῦ εὐρήματα, χωρὶς νὰ παραλείπει νὰ κεραυνοβολῇ ἀναντίρρητα καὶ τὸ Χατζιδάκη, ποὺ μέσα στὴ δημοτικιστικὴν ἐκείνην ἀτμόσφαιρα δὲν ἔχαιρε καμμίαν ὑπόληψιν. Ὡς τόσο ὁ Φιλῆντας, ποὺ κυρίως τῷθελε γιὰ ποιητῆς, δὲν ἀμελοῦσε ν' ἀπαγγέλλῃ κάπου-κάπου καὶ καμμιὰ τοῦ «Οὐτάδα», καὶ ἐπειραζόταν ἂν κανένας εἰδείτε πῶς εἶχε καὶ μερικὲς ἐπιφύλαξεις γιὰ τὸ ποιητικὸ τοῦ ταλέντο. Μάλιστα οἱ σχέσεις μας, ποὺ δὲν ἐγίναν ποτὲ κακὲς, δὲν ἐγίναν ὅμως καὶ ποτὲ ἐγκάρδιες, γιὰ μιὰ τέτοια μας ἐπιφύλαξη, ποὺ συνοδεύονταν καὶ μ' ἕνα ἀθῶο πείραγμα γιὰ τὴν γλωσσολογικὴν τοῦ ὑπερβολῆς. Κ' ἐπειδὴ τὸ γελοιογραφικὸ ἐπίγραμμα

φιλόσοφος, ποὺ ἀφιέρωσε δλόκληρὴν τὴν ζωὴν του στὴ συγγραφὴ τοῦ «Ἐρημότη» τοῦ, χωρὶς νὰ σκεφτῇ νὰ τὸν ἐκδόσῃ καὶ ποτὲ καθὼς καὶ ὁ Χαρίλαος Παπαντωνίου, ποὺ εὐχαριστιότανε νὰ ἐπαυλαδαίνῃ τὸ ἐπίγραμμα ποὺ κάποτε τοῦχαμε κάμει, καὶ ποὺ ἐπειδὴ δημοσιεύτηκε πολλὰς φορὲς μὲ παραφθορὰς, ἃς μᾶς ἐπιτραπεί νὰ τὸ δημοσιεύσουμε καὶ ἐμεῖς μιὰ φορὰ μὲ τὴν σωστὴν διατύπωση, σὰν ἕνα γελοιογραφικὸ σκίτσο τοῦ ἴδιου.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Καλογερότικη μορφή, καὶ σκέψη ἐπαρυσάτη, καὶ κάποια ἀσκητικὴ ψυχὴ, ποὺ λὲς γι' ἀγνόητ δέρεται στοῦ πόθου τὸ κρεβάτι, δὲ παλεύουν μέσα του ποῖδ' ἄλλο [νὰ νικήσῃ, καὶ μοιάζει πέλαιον ταραχῇ, ποὺ τῶνα κῶμα ὀγκώνεται καὶ τ' ἄλλο [δὲμαίει νὰ σβύσῃ.

Ἀπὸ τοὺς ταχτικώτερος θαμῶνες τοῦ «Μαύρου Γάτου» ἦταν ὁ Ἡλίας ὁ Βουτιερίδης, ποὺ ἔκανε ὅμοια εὐχάριστα συντροφιά μὲ τοὺς συνομήλικούς τοῦ καὶ μὲ τοὺς νεώτερούς. Πρωτοπλάτῃκα τοῦ «Νουμά» σὲ κάποιο διάστημα, τὸν ἀπασχολοῦσε ζωηρὰ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα, καὶ συχνὰ κουδένταξε γιὰ κείνο.

Ταχτικὸς ἐπίσης γιὰ ἕνα διάστημα ἦταν ὁ Φιλῆντας ποὺ εὐχαριστιότανε νὰ περιστοιχίζεται κυρίως ἀπὸ νεαροὺς καὶ νὰ τοὺς ἀναπτύσσει τὰ ἐτυμολογικὰ τοῦ εὐρήματα, χωρὶς νὰ παραλείπει νὰ κεραυνοβολῇ ἀναντίρρητα καὶ τὸ Χατζιδάκη, ποὺ μέσα στὴ δημοτικιστικὴν ἐκείνην ἀτμόσφαιρα δὲν ἔχαιρε καμμίαν ὑπόληψιν. Ὡς τόσο ὁ Φιλῆντας, ποὺ κυρίως τῷθελε γιὰ ποιητῆς, δὲν ἀμελοῦσε ν' ἀπαγγέλλῃ κάπου-κάπου καὶ καμμιὰ τοῦ «Οὐτάδα», καὶ ἐπειραζόταν ἂν κανένας εἰδείτε πῶς εἶχε καὶ μερικὲς ἐπιφύλαξεις γιὰ τὸ ποιητικὸ τοῦ ταλέντο. Μάλιστα οἱ σχέσεις μας, ποὺ δὲν ἐγίναν ποτὲ κακὲς, δὲν ἐγίναν ὅμως καὶ ποτὲ ἐγκάρδιες, γιὰ μιὰ τέτοια μας ἐπιφύλαξη, ποὺ συνοδεύονταν καὶ μ' ἕνα ἀθῶο πείραγμα γιὰ τὴν γλωσσολογικὴν τοῦ ὑπερβολῆς. Κ' ἐπειδὴ τὸ γελοιογραφικὸ ἐπίγραμμα

ποὺ ὑπονοοῦμε ἐδημοσιεύτηκε πολλὰς φορὲς μὲ παραφθορὰς, ἃς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ τὸ ξαναδημοσιεύσουμε καὶ αὐτὸ μὲ τὴν σωστὴν γραφὴ, σὰν ἕνα γελοιογραφικὸ σκίτσο μὲ λόγια τοῦ τότε Φιλῆντα, ποὺ ἂν τῷδλεπε ζωγραφιστό, εἴμαστε βέβαιοι πῶς θὰ γελοῦσε ἀπὸ καρδιάς τοῦ, ὅπως ἐγέλασε καὶ μὲ τόσα ἄλλα, καὶ μάλιστα κακὸζήλα, ποὺ τοῦ κάμναι οἱ διάφοροι γελοιογράφοι τοῦ.

ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Γρεμαστομάγουλη μορφή σὰ σποῦρδα [γυρομασμένη, ποὺ ἐξάρτημα τῆς λείπει καὶ συμπλήρωμα φέσι κοκκινόχρωμο μὲ φρονία ἐγυρομένη, καὶ μὲ προκοιλί καὶ κοιλιά καὶ ὑποκοιλία γιὰ δόρυσμα, μ' ἀτρίβα καὶ τριβάμενα καὶ μὲ μισοτρίβ' ἄλλα, πῆρε τὴ Μοῦσα γιὰ καμμιὰ μισοτρίβη [δασκάλα.

Ταχτικώτατος ἦταν ὁ Δημοσθένης Βουτυρᾶς, ποὺ δὲν ἔλειπε ποτὲ τὴν βραδυνὴν ὥρην. Ὅμως ποτὲ δὲν εἶδαμε νὰ καθῆται σὲ καρέκλα, ὅσῃν ὥρην καὶ ἂν ἔμεινε, ἢ νὰ πάρῃ καφέ. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ ἦταν νὰ βρῇσκη διάφορες συντροφίαι γιὰ νὰ πηγαίνῃ στὴν ταβέρνα, ὅπου ἀστράφτε καὶ ἐβρόντασε τὸ τραγοῦδι τοῦ, καὶ ὅπου ἀνάπτουσε χωρὶς τέλος τὴν περιέργειαν φυσιογνωμικῆς θεωρίας του γιὰ τὴν ἀνθρώπιναν φύλιν, καὶ ἐδιηγούντανε τὴν φανταστικὴν τοῦ περιπέτειαν οἱ ὁποῖες ἐκάμνανε νὰ γραφῇ σ' ἕν' ἀπὸ τὰ ἐλληνοαμερικανικὰ περιοδικὰ πῶς ὁ Βουτυρᾶς ἐγκαταστάθηκε στὸν Πειραιᾶ, ἀφοῦ πρῶτα ἐταξίδεψε καὶ ἐγύρισε δλόκληρο τὸν κόσμον!

Κ' εὑρίσκ' ἐκεῖ κανένας τὸ ρωμαντικὸ συγγραφεὴ τῆς «Ὁραίας τοῦ Πέλαγος» καὶ τὸν Καρθαῖο, τὸν καλὸ μεταφραστὴ τῆς «Φυλακῆς τοῦ Ρίντιν», καὶ τὴν καὶ Εὐρήνην τὴν Ἀθηναίαν, ποὺ περνοῦσε ἀπὸ τὸ «Μαῦρο Γάτο» κυρίως τὴν προμεσημεριανὴν ὥρην, ποὺ ἦταν ἡσυχία τὴν βραδυνὴν ὥρην συχνὰ περνοῦσε ὁ μακαρίτης ὁ Στεργίου, ποὺ ὁ χάρος ὁ μακαρίτης ὁ Στεργίου, ποὺ ὁ χάρος τὸν ἐπῆρε πρόωρα σ' ἀραχνένια τοῦ δασίλειου, ἴσως γιὰ τὴν ἡλικίαν μὲ τὰ ὥριμα ἔργα τοῦ γλύπτη μας νὰ στολίσῃ τὸ δικό του τὸ πλάτι.

Κι' ἦταν ταχτικοὶ ὁ Κώστας ὁ Ροῦμπρος, ὁ γλύπτης, ποὺ καταστρέφει ζηλόφωνα τὰ γλυπτικά του προπλάσματα, σὰ νὰ ἐργάζεται γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ μονάχα κάποιον πόθο τῆς ψυχῆς τοῦ, καὶ ὁ Γουναρόπουλος ὁ καλὸς μας ζωγράφος, καὶ ὁ σκίτσογράφος ὁ Παπαδημητρίου, καὶ ὁ Κουκούλας, ποὺ τοῦ ἄρεσε νὰ κάνει συντροφιά μὲ γλύπτες καὶ μὲ ζωγράφους.

Κ' ἐκεῖ κατευθυνόνταν οἱ ταξειδιῶτες λογοτέχνες καὶ καλλιτέχνες μας ποὺ περνοῦσαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Καὶ θυμῶμαι τὸν Ἀλιθέρην, τὸν ἀριστο ἐκείνο μὲ τὰ θερμὰ φιλικὰ αἰσθήματα, καὶ μὲ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ στὴν τέχνην καὶ τὸ Βρισμιτζάκη, τὸν Ἀπουάνο, ποὺ ἀπὸ τέττες ἔτρεφε λατρεία πρὸς τὸ ἔργο τοῦ Καθάκη καὶ τὸ Μυταράκη, ποὺ σὴν μερὰ ἐξελίχτηκε σὲ ζωγράφος ποὺ δίνει πολλὰς ἐλπίδες καὶ τὸ Γαλιούρη, τὴν ψυχὴ τῆς πνευματικῆς κίνησιν τῆς Κωσταντινουπόλεως κατὰ τὰ δυο-τρία χρόνια ποὺ χαμογέλασ' ἐκεῖ πέρα ἡ ἐλπίδα τῆς ἐλευτερίας. Καρπὸς ἐκείνης τῆς κίνησιν ἦταν «Ὁ Λόγος», τὸ καλὸ ἐκείνο περιοδικὸ ποὺ βγήκε μὲ χρήματα τοῦ φιλότεχνου καὶ Χαλκούση, καὶ ποὺ ἔζησε σχεδὸν τέσσερα δλόκληρα χρόνια.

Ἐπίσης, ἐκεῖ μπορούσε νὰ συναντήσῃ κανένας τὸ μακαρίτη τὸ Ραφτόπουλο, ποὺ γέμιζε τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ τὴν φωνασκίαν τοῦ, καὶ τὸ μακαρίτη τὸ Μαγκάκη, ποὺ εὐχαριστιότανε νὰ κάνῃ πνεῦμα, ἀκόμη καὶ σὲ βάρος τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ, ἀφοῦ δὲν ἔξερε τί ἄλλο νὰ κάνῃ γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν φιλοδοξίαν τοῦ, ποὺ διψοῦσε ζωηρὰ γιὰ κάποιαν ἐκδήλωσιν, μὰ ποὺ ὁ θάνατος δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ. Καὶ δὲν ἔλειπε μήτε ὁ μακαρίτης ὁ Καρυωτάκης, ὁ δεῖλός καὶ ἀθόρυβος ἐκείνος νέος, ὁ σχεδὸν φοβισμένος, ποὺ καθότανε παράμερα σὰ νὰ κουδένταξε μὲ τὴν ἀνία τοῦ καὶ νὰ μελετοῦσε τὸ τελειωτικὸ βύθισμά του στὸν ἑαυτὸ τοῦ. Κι' ἐρχόταν ὁ Γιοφύλης, ὁ Δόξας, ἡ καὶ Σγουρδέλη, τότες δεσποινίδα Σαραντίδη, ὁ Γερογιάννης ὁ μουσικοπάθος, ποὺ πηγαίνοντανε στὸ Ναστάθμο μὲ τὰ πόδια, ὅπου ἦταν ἀσυρματιστής, γιὰ νὰ ἐκδίδῃ τὸ βραχὺ βίο περιοδικό τοῦ, καὶ ὁ Μαιναλιώτης, ὁ βλοσυρὸς καὶ εὐκολοπαρεξήγητος, καὶ ὁ Χρηστίδης, καὶ ὁ Μόσχος μὲ τὸν Ἰβράκη, οἱ ἐκδότες τοῦ «Βωμοῦ», καὶ ὁ Λαγοπάτης, ποὺ ζητοῦσ' ἐκεῖ τοὺς συνεργάτες τοῦ γιὰ τὸ περιοδικό τοῦ, καὶ ὁ Φωτάκης, μὲ τὸν τεράστιον μύτον τοῦ, ποὺ κάνει τὸ πρόσωπό τοῦ νὰ φαίνεται σὰ μάσκα, καὶ ὁ Παπαδήμας, ὁ παρανομαζόμενος, ἀγνωστο γιὰτὶ, Νεκροκεφαλῇ,

καὶ ὁ Χαντζάρας, ὁ ποιητῆς τῶν «Μικρῶν Εἰδυλλίων», καὶ ὁ Ἀλῶρης Ἀποσπερίτης, ποὺ ἀνέλιπτα ἔκοψε τοὺς δεσμούς τοῦ μὲ τὴν ποίησιν, καὶ ὁ Βελμύρας, καὶ ὁ Δρίδας, καὶ ὁ Παράσχος, καὶ ὁ Στ. Κωστόπουλος, ποὺ ἐξελίχτηκε σὲ τραπεζίτη καὶ πολιτευόμενον, καὶ ὁ Δαμιράλης, καὶ ὁ Νίκος Νικολαΐδης, ὁ καλὸς αὐτὸς διηγηματογράφος μας, ποὺ δὲν ἐσκέφτηκε νὰ τὰ συγκεντρώσῃ σὲ ἐξωριστὴ ἐκδόσιν. Ἐπίσης ἐκεῖ ἐρχόταν ὁ ποιητῆς Στέφανος Δάφνης, καὶ κατὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς τοῦ «Μαύρου Γάτου», ἐκεῖ ἐσώχναξε ὁ Νικοκάδουρας, μὲ τὴν ἀλήτικὴν του διάθεσιν, χωρὶς καὶ καμμιὰ πραγματικὴν ἀνάγκην, ποὺ τὰ ποιήματά τοῦ μᾶς ἀρέσανε περισσότερο νὰ τ' ἀπαγγέλλῃ ὁ ἴδιος παρὰ νὰ τὰ διαβάσῃ ἐμεῖς, καὶ ὁ μακαρίτης ὁ Κώστας Θεοτόκης, ὁ εὐτυχισμένος συγγραφεὴς τοῦ «Καρνάβου», ποὺ ἀσφαλῶς, κατὰ τὴν γνώμην μας, εἶναι τὸ ἀνώτερον πεζὸ ἔργο τῆς λογοτεχνίας μας. (ἔχει συνέχεια)

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

HENRYK SIENKIEWICZ

ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΟΠΤΑΣΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑ

κατὰ τὸ φθινόπωρον, τὸ Νοέμβριον ἰδίως, ὑπάρχουν μέρες τόσο σκοτεινές, τόσο θλιβερές, ποὺ φαίνονται ἀτελείωτες. Ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Καμίονκα ἀρρώστησε, καὶ δὲν μπορούσε νὰ ἐργάζεται γιὰ τὸ ἀγαθὸν τοῦ «Ἐλεμνισμοῦ» ποῦφτανε, ἡ κακοκαιρία τὸν βασάνιζε περισσότερο ἀπ' τὴν φθίσιν.

Κάθε πρωΐ, σηκώνονταν μὲ κόπο ἀπ' τὸ κρεβάτι τοῦ, καὶ ἔτρεχε στὸ παράθυρον νὰ τὸ καθαρίσῃ ἀπ' τὴν ὑγρασία τῆς νύχτας, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βροῖ μιὰ μικρὴ γαλανὴ γωνία στὸν οὐρανόν. Μὰ κάθε πρωΐ δὲν ἔβλεπε ἄλλο ἀπὸ μιὰ βαρεῖα ομίχλη, ποὺ τύλιγε τὴ γῆν τὸ πεζοδρομὸν χάμου φαίνοντανε μουςκεμμένο σὰ σφουγγάρι καὶ τὸ νερὸ ποῦσταζε ἀπ' τὰ κεραμίδια ἄφινε, πεφτοντας χάμου, ἕνα μονότονον ἦχον.

Τὸ παράθυρον τοῦ ἀτελεῖ ἔβλεπε σὲ μιὰ αἰλὴ, μὲ περιβόλι γύρω, μὰ ἡ πρασιναδα εἶχε ἕνα ξέθωρο ἀρρωστικὸν πράσινο χεῶμα καὶ μύριζε σαπῖλα καὶ θάνατον. Τὰ δέντρα μὲ τὰ

μακαρίτης ὁ Ἡρακλῆς ὁ Σταύρου, ὁ μετροπαθέστατος αὐτὸς ἄνθρωπος, ποὺ ὅσσο, ἂν ἡ Μοῖρα δὲν τοῦ φτονοῦσε τὰ μάτια, δὲ θάταν ὁ τελευταῖος τῆς ἐφτανησιακῆς σχολῆς, ὅπως εὐκολα μπορούμε νὰ συμπεράνουμε ἀπὸ τὰ λίγα πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα ποιήματα ποὺ ἐδημοσίεψε σκόρπια καὶ ποὺ ποτὲ δὲν ἐσκέφτηκε νὰ τὰ συγκεντρώσῃ σὲ ἐξωριστὴ ἐκδόσιν.

Ἐπίσης ἐκεῖ ἐρχόταν ὁ ποιητῆς Στέφανος Δάφνης, καὶ κατὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς τοῦ «Μαύρου Γάτου», ἐκεῖ ἐσώχναξε ὁ Νικοκάδουρας, μὲ τὴν ἀλήτικὴν του διάθεσιν, χωρὶς καὶ καμμιὰ πραγματικὴν ἀνάγκην, ποὺ τὰ ποιήματά τοῦ μᾶς ἀρέσανε περισσότερο νὰ τ' ἀπαγγέλλῃ ὁ ἴδιος παρὰ νὰ τὰ διαβάσῃ ἐμεῖς, καὶ ὁ μακαρίτης ὁ Κώστας Θεοτόκης, ὁ εὐτυχισμένος συγγραφεὴς τοῦ «Καρνάβου», ποὺ ἀσφαλῶς, κατὰ τὴν γνώμην μας, εἶναι τὸ ἀνώτερον πεζὸ ἔργο τῆς λογοτεχνίας μας. (ἔχει συνέχεια)

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

μαῦρα κλαδιά τους, μὲ τὸ ἀραιὸ κίτρινο φύλλωμα, μὲ τὰ ἀκαθόριστα σχήματα ποὺ τοὺς ἔδινε ἡ ομίχλη, φαίνονταν σὰν ἑσθὰ. Τὰ κοράκια, ποὺ, δταν κοντεύει ὁ χειμώνας, ἀφίνουν τὰ δάση καὶ φωλιάζουν κοντὰ στὰ σπίτια, καθόντουσαν στὰ κλαδιά κάθε βράδυ κωφίζοντας καὶ χτυπώντας δυνατὰ τὰ φτερά τους.

Τὸ ἀτελεῖ ἦταν πρὸ πένθιμο καὶ ἀπὸ νεκροτομείο.

Ὁ γύψος καὶ τὸ μάρομα πέρνανε τὴ σκοτεινὴ αὐτὴ μέρα χεῶματα θανάτου. Οἱ πῆλινες προτομές χάνανε τὸ σχῆμά τους, γινόντουσαν ἀκαθόριστες, τρομαχτικές. Ἡ ἐγκατάλειψη καὶ ἡ ἀταξία ποὺ βασιλεύανε στὴν αἰθουσα τοὺς δίνανε ἕνα ἄφορμα μακάβριον.

Ἐνα παχὺ στοῦμα πηλός, καὶ ἡ λάσπη ποῦθε ἀπ' ὅπου, σκεπάζανε τὸ πάτωμα. Γύφινά προπλάσματα χειρῶν καὶ ποδιῶν κρεμόντουσαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ στὸν γυμνὸ καὶ γκριζὸ τοῖχον. Πάνου ἀπὸ τὰ καθρεφτάκια ἦταν ἕνα κεφάλι ἀλόγων.

Στὸ βάθος τῆς κάμαρας ἕνα κρεβάτι σκεπασμένο μ' ἕνα παλὸν σέτασμα ὁ Καμίονκα δὲν εἶχε ἰδιαίτην

κατ' αία. Συνήθως ένα παραβάν το χώριζε απ' το άτελιέ, μα κείνην την ημέρα τόχαν τραβήξει πλάι, γιά να μπορέσει ο άρρωστος να ιδεί τόν ήλιο, άν έβγαινε.

Όταν άρρώστηκε ο Καμιόνκα δέν είχε κανένα να τόν φροντίσει.

Η γυναίκα του, πού τόν αγαπούσε, καί τήν αγαπούσε κι' αυτός, είχε πεθάνει από πολλά χρόνια. Μιά γυναίκα μόνο ερχότανε δυό φορές, τήν ημέρα καί τοῦφτανε τὸ τσάι του. Δέν έπαινε νά τοῦ λείει νά φέρει γιάτρο, μα' αὐτὸς δέν ἤθελε, γιὰτὶ φοβότανε τὰ ἔξοδα, καί σὸ τέλος αἰσθανότανε τὸν ἑαυτὸ του τόσο ἄσχημα πὸν τίποτα δέν τοῦκανε ὄρεξη.

Κι' οἱ σκέψεις του, μαρμμένες σὰν τὰ φύλλα ποῦβλεπε μέσα ἀπ' τὸ παρὰθυρο, ταιριάζανε μὲ τὰ μαύρα σύννεφα τοῦ σκοτεινοῦ αὐτοῦ φθινοπώρου.

Κάθε πρωὶ πὸν τοῦ φέρονανε τὸ τσάι του ῥώταγε :

— "Ε! διορθώνεται ὁ καιρὸς ;

— Οὔτε ιδέα! τοῦ ἀπαντοῦσαν. "Εχει οὐάι, πὸν κόβεται μὲ τὸ μαχαίρι.

Κι' αὐτὸς ἔκλειγε τὰ μάτια κι' ἔμενε ἀκίνητος ὥρες ὁλόκληρες.

Στὶς τρεῖς, εἶχε πιά σκοτεινιάσει, καί ὁ Καμιόνκα σηκώνοντανε κι' ἀναβeto κερί. Κι' ὅσο τὸ σκοτάδι γινότανε πυκνότερο, τ' ἀγάλματα ζωντανεύανε καί παίρνανε χρώματα ῥόδινα.

Κι' ἀλήθεια τὸ πρόσωπο τοῦ Καμιόνκα ἦταν ἀκίνητο σὰν πεθαμένο, καί μόνο κάθε τόσο τὸ μελανιασμένο στόμα του ἀνοίγε ἑλαφρὰ καί ξανάκλεινε πάλι.

Ένα βράδυ ἡ γυναίκα πὸν τὸν ἔβλεπε, ἦρθε πιδ ζωηρὴ καί πιδ φλύωρη (τόχε τοῦξε λιγάκι) καί τοῦπε :

— "Εχω τὴν δουλειά πούναυ ἔδω δυό φορές τὴν ἡμέρα. Καλὰ θὰ κάνετε νὰ παίρνατε μιὰ ἀδελφὴ τοῦ ἑλέους νὰ σὰς φυλάει. Δὲ θὰ σὰς κοστίζει τίποτα, κι' ὕστερα μιὰ ἀδελφὴ τοῦ ἑλέους. . εἶναι ἡ δουλειά της.

Ο Καμιόνκα τὸ ἀρνῆθηκε, μὲ τὴν μανία τὸν γχοινιάρηδων, πὸν δὲ δίνονιν σημάσια σὲ καμμιὰ συμβουλή, ἀλλά, σὰν ἔφυγε ἡ γυναίκα, τὸ σκέφτηκε σοβαρά.

Μιὰ ἀδελφὴ τοῦ ἑλέους... Βέβαια δέν κοστίζει τίποτα καί σὲ περιποιεῖται καλά.

Σὰν κάθε ἐγκαταλειμμένον ἄρρωστο εἶχε χίλιες μικρὲς ἐνοχλήσεις πὸν τὸν ἐρεθίζανε καί τὸν κάνανε νὰ ὑποφέρει. Έμενε ὥρες ὁλόκληρες πλαγισμένος ἀπ' τὴν ἴδια μεριά, κι' αὐτὸ

τὸν ἐνοχλοῦσε, χωρὶς νὰ μπορεῖ ν' ἀποφασίσει νὰ σιάξει τὸ μαξιλάρι του. Τὴ νύχτα, ἅμα τὸν ἔπιανε τὸ ῥίγος, ἕνας θεὸς τὸ ξαίρει τί θάδινε γιά ἕνα φλυτζάνι ζεστὸ τσάι, μα' δέν μπορούσε νὰ πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ βράσει νερό.

Μιὰ ἀδελφὴ τοῦ ἑλέους θὰ τὸ ἐτοίμαζε μὲ τὴν καλωσύνη καί τὴν ἐπιδεξιότητα πὸν τὶς χαρακτηρίζουν, καί τότε ὁ Καμιόνκα θὰ ὑπέφερε λιγώτερο. Φαντάστηκε πὸς ἅμα ερχότανε ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἑλέους, θὰ ερχότανε μαζί της καί λίγη ζωηρότητα καί λίγο θάρρος. "Ισως κι' ὁ καιρὸς γινότανε καλύτερος κι' ἔτσι θὰ γλύτωνε ἀπ' τὴν ἀπελπιστικὴ αὐτὴ βροχή.

Λυπήθηκε πὸν δέν δέχτηκε τὴν πρόταση τῆς γυναίκας. Νύχτωνε κι' ἡ νύχτα ἦταν μεγάλη καί σκοτεινὴ κι' ἡ γυναίκα δέν θὰ ερχότανε πρὶν ἀπ' τὸ πρωί.

Κι' ἡ νύχτα αὐτὴ τοῦ φάνηκε μακρύτερη καί θλιβερότερη ἀπ' ὅλες.

Κι' ἔξαφνα οἱ καλύτερες μέρες τῆς ζωῆς του τοῦρθανε σὸ νοῦ. Οἱ ἀναμνήσεις αὐτὲς τὼν περασμένων, ἐταυτισήκανε μὲς σὸ κουρασμένο του μυαλὸ μὲ τὴν ιδέα τοῦ ἡλίου, τοῦ φωτός, τοῦ ἑσπερου οὐρανοῦ. Τοῦ φάνηκε πὸς ἡ ἀγαπημένη του γυναίκα ἦταν κοντά, κι' ἄρχισε νὰ τῆς μιλάει. Στὸ τέλος μιὰ κούραση, μιὰ μεγάλη ἐξασθένηση τὸν κατέλαβε κι' ἀποκοιμήθηκε.

Τὸ κερί ἔλυνε τὸ κόκκινο φῶς του ἔγινε μπλέ, ἔλαμψε ζωηρὰ μιὰ στιγμή κι' ἔσβυσε. Μαύρη νύχτα ἐσπλώθηκε σὸ ἀτελιέ. "Εξω ἡ βροχὴ ἔξακολουθοῦσε νὰ πέφτει ἀργά. Δὲς κι' ἔσταζε σταλαγματιὰ - σταλαγματιὰ, ἀπ' τὰ σκοτάδια τῆς μελαγχολίας.

Ο Καμιόνκα κοιμότανε βαθεῖα ὥρα πολλή. "Αξαφνα ζύπνησε μὲ τὴν παράξενη αἰσθησι, πὸς κάτι ἀσυνείθιστο γινότανε στὴν κάμαρα.

Χάραζε κι' ἡ αὐγὴ ἄσπριζε τ' ἀγάλματα· ὁ μεγάλος φεγγίτης ἀπέναντι σὸ κορβέβι του ὅλο καί φώταγε περισσότερο κι' ὁ Καμιόνκα εἶδε μιὰ γυναίκα νὰ κάθεται πλάι του.

"Ανοίξε διάπλατα τὰ μάτια του.

"Ηταν μιὰ ἀδελφὴ τοῦ ἑλέους.

Ακίνητη, μὲ σκυφτὸ κεφάλι, μὲ τὸ πρόσωπο γυρισμένο σὸ παρὰθυρο, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὰ γόνατά της, φαινότανε βυθισμένη στὴν προσενή.

Ο Καμιόνκα δέν μπορούσε νὰ διακρίνει τὸ πρόσωπό της, ἔβλεπε ὅμως τὴν ἄσπρη της κορνέττα καί τοὺς λιγνοῦς της ὤμους κάτω ἀπ' τὸ βαρὺ γκοῖζο της φάρμακα. "Η καρδιά του χτύπαγε ἀνήσυχα κι' ἀναρωτήθηκε.

— Μὰ πότε τὴν ἔφεραν αὐτὴν τὴν ἀδελφὴ ; Καί πὸς μπήκε δὼ μέσα ;

Κι' ὕστερα, ἔκλεισε τὰ μάτια του ἀπὸ φόβο μὴ τὸν γελᾶνε. Μὰ σὲ λίγο τὰ ξανάνοιξε.

Η ἀδελφὴ ἔμενε στὴν ἴδια θέσι, ἀρροσιωμένη στὴν προσενή της.

Ένα παρὰδοξο αἰσθημα φόβου καί χαρᾶς, ἔκαμε τὰ μαλλιά του νὰ σηκωθοῦν ὁλόρθα. Κάρφωσε τὸ μάτι του στὴν ἄγνωστην αὐτὴ, καί νόμισε πὸς κάποιον ἄλλου τὴν εἶδε, μα' τοῦ καί πότε ; Δέν μπόρεσε νὰ θυμηθεῖ.

"Ὡστόσο ξημέρωσε. "Ω! Τί ὠραῖο πρωί ! Τὸ ἀτελιέ γέμισε ἄξαρνα, μ' ἕνα φῶς τόσο ζωηρὸ, τόσο λαμπρὸ, λὲς κι' ἦτανε Μᾶης. "Η κάμαρα ἐξεγίλιζε ἀπ' τὸ φῶς, τὰ μάμαρα, οἱ τοῖχοι λυώσανε, γίνανε καπνὸς, κι' ὁ ἄρρωστος βρέθηκε μὲς σὸ φωτεινὸ ἄπειρο.

Μὲς σὸ δυνατὸ φῶς ἄρχισε κι' ἡ κορνέττα τῆς καλόγρης νὰ λύνει τὸ σχῆμα της χάθηκε, ἔγινε διάφανο σύννεφο. ἔγινε φῶς.

Τότε ἡ καλόγρη γύρισε κατὰ τὸν ἄρρωστο κι' ὁ δυστυχισμένος, πὸν τὸν ἐγκαταλείψανε ὅλοι, γνώρισε τὴν ἀγαπημένη γυναίκα του, στολισμένη μ' ἕνα λαμπερὸ φωτιστέφανο.

"Ανακάθισε σὸ κορβέβι του, κι' ἔβγαλε μιὰ φωνή, ὅπου ἀντηχῆσανε τόσα χρόνια πίκρας, πόνου, ἀπελπισίας.

— Σοφία ! Σοφία !

Καί παίρνοντάς τιν στὰ χέρια του τὴν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του.

Τὸ φῶς μεγάλωνε.

— Δὲ μὲ λησιμόνησε, τοῦπε ἡ ὀπτασία, κι' ἦρθα. "Ο θάνατός σου θὰν ἦσυχος καί γλυκός.

Ο γλύπτης τὴν ἔσφιγγε στὰ χέρια του, καί φοβότανε μὴ τὴ χάσει.

— Εἶμαι ἔτοιμος νὰ πεθάνω, γιά νὰ μείνω μαζί σου.

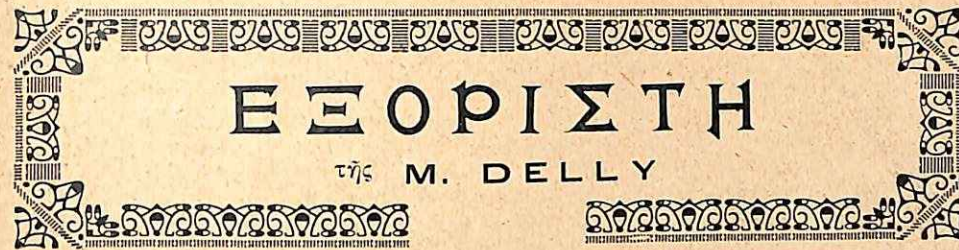
Έκείνη μειδίασε καί τραβώντας μαλακά τὸ χέρι της, ποῦχε περᾶσει γύρω σὸ λαιμό του, τοῦπε δείχνοντας τὴ γῆ.

— Κῦττα ! Πέθανες.

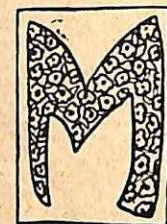
Τὸ μάτι τοῦ Καμιόνκα κύτταζε ἐκεῖ ποῦδειχνε τὸ χέρι της.

Κι' εἶδε μακρὰ, πολὺ μακρὰ, χαμηλά, μέσα σ' ἕνα σκοτεινὸ καί σκυθρωπὸ ἀτελιέ, τὸ νεκρὸ του σῶμα, καί σ' ὁχρὸ πρόσωπό του τὸ μισάνοιχτο στόμα του πὸν σχηματίζε μιὰ μαύρη τρύπα. Τὸ κύτταζε, καί τοῦ φαινότανε σὰν ξένο.

Μὰ σὲ λίγο ὅλα σβύσανε... Τὸ φῶς πὸν τὸν πλημμύριζε, τὸν τράβαγε μὲ ὑπεράνθρωπη δύναμη σὸ ἄπειρο.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

έσα σὸ δάσος εἶδε ὁμορφα ῥόδα κοντὰ στὶς καμπανίες, εἶπε ὁ Ρενά. Έμπρός, πάμε νὰ μαζέψουμε, Μίτσι.

— Μὴν ἀπομακρυνθεῖτε, τοὺς παράγγειλε ἡ Μυρτώ, καί νὰρθετε ἀμέσως μόλις σὰς φωνάξω.

"Αναχώρησαν τρέχοντας κι' ἡ Μυρτώ ἔξακολούθησε τὴ δουλειά της πὸν τὴν ἔχαν διακόψει τὰ παιδιὰ.

"Ένας ὁχρὸς φθινοπωρινὸς ἥλιος ἐτύλιγε τὴν κόρη. Μὲς ἀπ' τὰ ἑλαφρὰ λουλούδια πὸν τὴ σκεπάζαν, τὰ μαλλιά της ἔπαιρναν ἀνταύγειες λωμένους χρυσαφιῶ. Ένας θύσανος ἀπὸ λουλούδια μὲ χρώματα μαβιά ἔπεφτε σὸ μέτωπό της ῥιχνοντας λίγη σιὰ στὰ χαμηλωμένα μάτια της, πὸν τὰ καλύπταν μεγάλα φρύδια χρυσαφένια.

Όταν τελείωσε τὸ κέντημα, σήκωσε τὸ κεφάλι γιά νὰ ζητήσῃ τὸ νήμα πὸν χωρὶς ἄλλο τὰ παιδιὰ θὰ τὸ εἶχαν πετάξει στὰ χορτάρια. "Αλλά ἕνα τρομαγμένο ξεφωνητὸ πνίγηκε σὸ λαρυγγί της...

Σχεδὸν ἀντίκρου της, ἀκουμπισμένος σὸν κορμὸ ἐνὸς ἀπ' τὰ δέντρα τοῦ μικροῦ δάσους, στεκόταν ὁ πρίγκηψ Milcza. "Ηταν πολὺ χλωμὸς—σχεδὸν τόσο χλωμὸς ὅσο τὸν εἶδε ἡ Μυρτώ τὴ στιγμή τῆς ἀγωνίας τοῦ γυιοῦ του—καί τὰ χαρακτηριστικά του ἦταν κάπως σβυσμένα...

Η Μυρτώ, μὲ μιὰ χειρονομία σχεδὸν ἀσυνείδητη, ἔφερε τὸ χέρι στὴν κόμη γιά νὰ πάρῃ τὰ λουλούδια καί νὰ τὰ ρίξῃ σὸ χῶμα. Μὰ αὐτὸς ἄπλωσε τὸ χέρι λέγοντας μὲ μιὰ φωνὴ ἀλλόκοτα ἀλλαγμένη :

"Οχι, ἀφήστε τα, σὰς παρακαλῶ !

Μὲ λίγα βήματα βρέθηκε κοντὰ της. Έκείνη φέλλισε χαμηλώνοντας τὰ μάτια :

— Συγχωρεῖστε με... τὰ παιδιὰ διασκεδάζουν...

— Μὰ τί θέλετε νὰ σὰς συγχωρήσω, καὶμένη Μυρτώ ; Δὲν κάματε κανένα κακό, ἐγὼ εἶμαι πὸν δείχτηκα κι' ἔδω ἕνας τρομερὸς ἐγωϊστής... γιὰτὶ δέν ἀμφιβάλω πὸς ἀγαπᾶτε τὰ λουλούδια ;

— Ναι, πολὺ. Αὐτὴ τὴν προτίμηση τὴ βαστῶ ἀπ' τὴ μητέρα μου, πὸν δέν μπορούσε νὰ ζήσῃ χωρὶς νὰναί τριγυρισμένη ἀπ' αὐτὰ.

— Τότε, ἔδω πέρα τὰ στερηθήκατε... Κι' ἐγὼ ἐπίσης, τὰ ἀγαποῦσα ἀφάνταστα, ἄλλοτε...

Έφερε τὸ χέρι σὸ μέτωπό του καί μουρμούρισε μὲ μιὰ πικρία πὸν ἔκαμε τὴ Μυρτώ ν' ἀναπνέσει :

— Τὸ λάθος μου ἦταν νὰ τὰ περιβάλλω ὅλα μὲ τὴν ἴδια ἀποδοκιμασία. Δὲ θέλησα δὲ σκεφτῶ πὸς ὑπάρχουν λουλούδια κακά, φαρμακερά, κι' ἄλλα, καλὰ πολὺ καλὰ, καί μερικά μάλιστα ἐξαιρετά. Έπὶ τέλους

τὸ κατάλαβα μιὰ μέρα... καί μολονότι μοῦ εἶναι ἀπαγορευμένο νὰ δρῶμαι ἐκεῖνο πὸν τὸ λεπτὸ του ἄρωμα μ' ἔκαμε τέλος νὰ ἰδῶ τὴν ἄδικη προκατάληψή μου, δὲ σὰς ἐμποδίζω νὰ στολισθεῖτε μ' αὐτὰ Μυρτώ, γιὰτὶ τὰ λουλούδια εἶναι τὸ φυσικὸ κόσμημα τὼν κοριτσιῶν.

Προσπαθοῦσε νὰ μιλήῃ ἡσυχα, μὰ ἡ Μυρτώ, ἐκπληκτη, αἰσθάνονταν νὰ πάλλῃ μέσα του μιὰ ἔντονη συγκίνησι, —λιγάκι θλιμένη, τῆς φαινόταν.

Έσκυψε γιά νὰ πάρῃ τὸ ἐργόχειρο πὸν ἡ κόρη στὴ σαστισμάρα της εἶχε, ἀφήσει νὰ πέσῃ καταγῆς, κι' ἀπομακρύνθηκε κάπως βιαστικά.

Όταν τὰ παιδιὰ ξαναγύρισαν, βρῆκαν τὴ Μυρτώ σαστισμένη χωρὶς νάχη σὺνέθει ἀκόμα ἀπ' τὴ συγκίνησή της.

Ταχτοποιήσε τὸ ἐργόχειρό της καί ἔαναπῆρε μαζί τους τὸ δρόμο τοῦ πύργου.

Ο πρίγκηψ Milcza ἔφτασε πολὺ ἀργά γιά τὸ τσάι. Έδωσε ἐξηγήσεις μὲ ὕφος ἀφηρημένο καί, μὲ δυσκολία καθισμένος κοντὰ στὴν κόμησα, ρώτησε ἡσυχα σὰ νὰ συνέχιζε μιὰ κουβέντα ἀρχινισμένη τὸ πρωί :

— Νομίζω, μητέρα, πὸς σκέπτεσθε τὸ συνηθισμένο σας ταξεῖδι στὴ Βιέννη ;

Η κόμησα, ἔαφνιασμένη γιά μιὰ στιγμή, μουρμούρισε τέλος :

Ναι, τὸ σκεπτόμασθε... μὰ ἐξ αἰτίας σου, Αγραδ. ἂν ἡ διαμονή μας ἔδω σὰς εὐχαριστεῖ...

— Δὲν ἀμφιβάλετε, ἐλπίζω, γι' αὐτὸ, τῆς εἶπε μὲ μιὰ ψυχρὴ συντομία.

Μὰ δέν ἔχω τὴ διάθεση ν' ἀλλάξω τίς συνηθειές σας οὔτε νὰ σὰς ἐπιβάλω ἕνα χειμῶνα σὸν Votacz.

— Θὰ τὸ κάνουμε μόνο γιά σὰς, Αγραδ ! τοῦ εἶπε μὲ μιὰ σοβαρὴ ἔξαψη.

— Σὰς εὐχαριστῶ, μὰ δέν τὴ δεχόμε τὴν ἴδια ψυχρότητα, μὰ δέν τὴ δεχόμε αὐτὴ τὴ θυσία. "Αλλοτε ἐγὼ εἶμαι προσωρισμένος γιά τὴ μοναξιά· αὐτὴ εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἡ μοῖρα τῆς ζωῆς μου.

Κάτω ἀπ' τὴν ἀγέρωχη γαλήνη του, ἡ Μυρτώ νόμιζε πὸς αἰσθάνθηκε μιὰ ἀπέραντη πικρία, ἕνα εἶδος ἀπελπισίας.

Μὲ τὴν καρδιά σφιγμένη, σκέφθηκε πὸς θὰ ξανάπερτε στὴν ἀγρία του μισανθρωπία καί μιὰ ἀγανάκτηση τῆς ἀνέβηκε βλέποντας τὴ χαρούμενη λάμψη τὼν ματιῶν τῆς Εἰρήνης, τὴν πληρὴ ἱκανοποίησι πὸν τῆς Εἰρήνης, τὴν φαινομένη τῆς Τέρας.

Μαρτυροῦσε ἡ φαινομένη τῆς Τέρας. "Ω! ὅχι, αὐτὴ δὲ θὰ φερόταν ποτε ἔτσι σὸν ἀδελφὸ της, κι' ὅταν ἀκόμα ἐκείνος θάταν τόσο ψυχρὸς, λιγώτερο στοργικὸς ἀπὸ τὸν πρίγκηπα Milcza. Θὰ τοῦεγε :

« Πονάτε, οἱ θλίψεις σὰς βασανίζουν, δὲ θὰ σὰς ἐγκαταλείψω, Αγραδ. Τί με νοιάζει γιά τὶς γιορτές, γιά τὶς κοσμικὲς ἀσχολίες, ἀρκεῖ νὰ μπορέσω, ἔστω καί γιά λίγες στιγμὲς κάθε μέρα, νὰ σκορπίσω αὐτὰς σὺννεφα ἀπὸ τὸ μέτωπό σας ! ».

Μὰ, ἀλλοίμονο ! δέν ἦταν ἀδελφὴ του κι' οἱ νεαρὲς κόμησες δὲ θὰ μεταχειρί-

ζοντο ποτε αὐτὴ τὴ γλῶσσα σὸν πρίγκηπα Milcza !

Η Μυρτώ δέν ἀπατήθηκε νομίζοντας ὅτι μάντεψε σ' αὐτὸν μιὰ ὑποτροπὴ ἡθικῆς ἀγωνίας, γιὰτὶ τῆς ἐφάνηκε πὸς ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα ξαναγύρισε σὸν ἔρωτα τῆς ὁλοκληρωτικῆς μοναξιάς. Δὲν ξαναπαρουσιάστηκε πιά στῆς μητέρας του, δέν τὸν ξαναντάμωσε πιά σὸ παρκο. Εἶχε ἀρροσιωθεῖ μὲ πάθος στὴ μουσική, κι' ἡ Μυρτώ περνώντας ἀπ' τοὺς κήπους ἄκουε κάποτε τοὺς ἤχους τοῦ πιάνου ἡ τοῦ ἀρμονίου.

Οἱ ἐτοιμασίες τῆς ἀναχωρήσεως γινόνταν ἀργά, γιὰτὶ ἡ κόμησα δέν ἤθελε νὰ φανῇ πὸς βιαζόταν ν' ἀπομακρυνθεῖ ἀπ' τὸ γυῖό της.

"Αλλοτε, παρὰ τὴν ἐπιθυμία της νὰ ξαναβρῇ τὴν κοσμικὴ ζωὴ τὼν περασμένων χειμῶνων, δέν ἔδειχνε γι' αὐτὴ τὴν ἀναχώρηση παρὰ μιὰ μετρία ἱκανοποίησι, καθὼς ἐξομολογῆθηκε μιὰ μέρα στὴ Μυρτώ. — Ἀνησυχῶ γιά τὸν Αγραδ, φοβοῦμαι μὴν γυρίσει καί πάλι στὶς μαῦρες ἰδέες του.

— Γιὰτὶ δὲ μένετε, ἐξιδέλεψέ μου ; ῥώτησε ἄπλῃ ἡ Μυρτώ.

— Νὰ μείνω ;... ἔπειτα ἀπ' τὴν ἐπιθυμία πὸν μὲ ἐξεδήλωσε νὰ μείνῃ μόνος !...

— "Ω! νομίζετε πὸς ἤθελε νὰ πῇ αὐτὸ ;

— Δὲν ἔχω καμμιὰ ἀμφιβολία γι' αὐτὸ. "Απο εὐγένεια, δὲ θέλησε νὰ μοῦ τὸ πῇ καθαρά, μὰ ἔξρω καλὰ νὰ καταλαβαίνω τί κρύβεται κάτω ἀπ' τὰ ἀξιοπρεπῆ λόγια του.

Τὴν παραμονὴ τῆς ἡμέρας πὸν ὁρίσθηκε γιά τὴν ἀναχώρησι, ἡ Μυρτώ, παρ' ὅλο τὸν ὀμιχλώδη καιρὸ καί τὸ κρύο, πῆγε ὡς τὴν κατοικία τοῦ "Ισάν Buhoz, γιά ν' ἀποχαιρετίσῃ τὸ Miklos. Πῆγαινε καμμιὰ φορὰ νὰ τὸν ἰδῇ, κι' αὐτὸ ἦταν νὰ μὴτὶδα φωτὸς στὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ, πὸν πολὺ λίγο ἦταν εὐχαριστημένο στὴν οἰκογενειακὴ στέγη, ἀφοῦ ὁ πατέρας του δέν τοῦ συγχωροῦσε τὴ φυγὴ καί τὰ μεγαλύτερα ἀδέρφια του ἔκαναν τὸν πόνο του θλιβερότερο.

Η Μυρτώ τὸν βρῆκε δακρυσμένον κι' ἡ εἰδησι τῆς ἀναχωρήσεως τῆς νέας ἔμεγαλως περισσότερο τὴ στενοχώρια του.

— Τώρα δάμαί πάντα δυστυχισμένος, ἀφοῦ δὲ θὰ μορῆτε πιά ἀπὸ κεῖ νὰ μὲ παρηγορήσει καμμιὰ φορὰ ! εἶπε ὁλοῦζοντας. "Ω! δεσποινὶς Μυρτώ, ἂν μπορούσα τας. "Αὐτὴ μὲ μιὰ μικρὴ θέσι σὸν πύργο !... Ο νάχα μιὰ μικρὴ θέσι σὸν πύργο !... δὲν πατέρας μου δὲ θέλεγε τότε πὸς δὲ εἶμαι ἱκανὸς γιά τίποτε, δὲ θὰ μοῦ ἀρνοῦσαν πιά τὸ ψωμὶ πὸν τρώω !

Μιὰ θέσι ;... "Απὸ ποῖον νὰ τὴν ζητήσῃ ; "Αν ἡ Μυρτώ μπορούσε νὰ ἰδῇ τὸν πρίγκηπα Αγραδ, θὰ δοκίμαζε νὰ τοῦ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον γιά τὴν τύχη τοῦ Miklos. Δὲν τῆς εἶχε πεί ὅμως πὸς μπορούσε νὰ τοῦ ζητήσῃ ὅτι ἤθελε ;... Μὰ ἐκείνος δὲ φαινόταν πούθενά, σίγουρα δὲ θὰ τὸν ξανάβλεπε πρὶν ἀπ' τὴν ἀναχώρησι. Δὲν τῆς ἔμενε παρὰ νὰ καταφύγῃ σὸν πατέρα Zoaldy νὰ τὸν παρακαλέσῃ γιά τὸν Miklos.

Αφοῦ φίλησε τὸ παιδί καί τοῦ ζήτησε νὰ τῆς γράφῃ, ἀπομακρύνθηκε μὲ τὴν καρδιά σφιγμένη στὴ σκέψη πὸς ἐγκαταλείπει αὐτὰ τὰ πλάσματα, γιά τὰ ὁποῖα ἐνδιαφερόταν μ' ὅλη τὴ δέσμη τῆς ἐσπλαγγνικῆς ψυχῆς της, καί τὸ Votacz πὸν τῆς εἶχε γένει, ἔδω καί μερικὲς βδομάδες ἐξαιρετικὰ ἀγαπητὸ.

(Ἀκολουθεῖ)

Μὲς στήν κοιλάδα τῇ βαθεῖᾳ ποῦ πάω τὸν
 ἄσπρο δρόμο
 μοῦ παραστέκει τοῦ ἱεροῦ βουνοῦ σου ἡ πα-
 ρουσία
 Κυρα Ψηλή, καὶ στήν πυρὴν τοῖσ' ὄθω ἕνα ἄγιο
 [τόσο
 κάτω ἀπ' τοὺς θόλους τῶν ἐλῶν, σὰν ἔρημη
 [ἐκκλησία . . .

Καὶ νῦν ποὺ βαρυστοστέιζε γαλάξιο σαλμβάρι
θυμίζαν, πῶς τὸ χωρὶν στὰ χροῖα τὰ παλιὰ,
μὰ σφονγγαράδικη ὁμορφίᾳ μὲ ἡλιοκαιμένη
[χρόν.]
Τὴν ἴδια ἐντύπωση τοῦ προξενοῦν καὶ τὰ
χαλάσματα καὶ κάθε τι παλιό, ὅταν προῆρ-

... Ἀθάνατοι διαβαίναμε σ' ἀνάλαφρον αἶ-
[θῆρα.
Κι' ἦπιε ἡ ψυχὴ ἀπὸ γαλανοῦ κι' ὀλόγιόμο
[ποτῆρι
τὴν εὐφροσύνην τῆς ζωῆς σ' ἐλλειψμένην ἡμέρα.

Г. К.

Γ. Θ. ΜΑΛΤΕΖΟΣ

— Ἐκτός τῶν ἡμερῶν αὐτῶν κυκλοφορεῖ
τὸ νέον βιβλίον τοῦ καθηγητοῦ τοῦ πανεπι-
στημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀποστολάκη δι-
δακτορικῶς τραγουδία.

τὸ χειρότερο, δὲν παρουσιάζουν οὐτ' ἐνὰ καλὸ σημεῖο, ποῦ θὰ μᾶς ἐπέτρεπε γὰρ σὰς δώσουμε κάποια συμβουλή. Τὸ μόνο ποῦ ἐχουμε γὰρ σὰς ποῦμε εἶναι γὰ διαβάσατε στίχους καλῶν ποιητῶν μας.—**Νίκων Παπαδάκην**, (Χανιά). Ἡ περιγραφή, σὰς σὰ μίᾳ συνηθισμένη μαθητικῇ ἐκθεσῇ, χωρὶς καμμιᾶ ἐνδιαφέρουσα παρατήρηση ποῦ νὰ δείχνῃ πραγματικὴ ἀγάπη πρὸς τὴ φύση.—**Κ. Διανερῆην**. Ἐλάβαμε τὴ συνδρομὴν σὰς καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε. **Νίκων Ἀθανασιοῦδην** (Μυτιλήνην). Πολὺ καλὸ τὸ νέο διήγημα ποῦ μᾶς ἐστέilate. Τὸ κρατοῦμε γιὰ νὰ τὸ δημοσιεύσουμε ἀργότερα σὲ ἰδιαίτερη ἐκδόσει, καθὼς καὶ τοῦ κ. Βενέζη.—**Γ. Π. Δευδρινόν**. Τὸ «Καφόπαιδο» πολὺ καλὸ καὶ θὰ δημοσιευθῇ ἐπὶ σὺν καὶ τὸ «Νούμερο 34».—**Γ. Κ.** (Πειραιᾶ). Θὰ προτιμοῦμε γὰρ μᾶς στείλετε καμμιᾶ μετάφραση νεωτέρου ποιητοῦ. Ἀκόμα σὰς συνιστοῦμε γὰ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

μή διαλέγετε τόσο μεγάλα ποιήματα.—Φ. Γεωργίου. Τό σημερινό σας διήγημα παρουσιάζει αδυναμία στη διατύπωση και γενικά δὲ δείχνει καμμιὰ εξέλιξη σχετικὰ μὲ τὸ ἄλλο πὺν σὰς εἶχαμε δημοσιεύσει γιὰ ἐνθάρρυνση. Προσπαθήστε νὰ ἐκφράζεσθε πὺν τεχνικὰ καὶ πὺν συμπεκνωμένα. Ἐκεῖνο πὺν δὲ μπορούμε νὰ καταλάβουμε εἶναι πῶς, ἐνῶ γράφετε σχετικά καλὰ, ἔχετε στὸ διήγημά σας πλῆθος... ἀνορθογραφίων.—Κ. Κаланτζήν, (Ἀλμυρόν). Τὰ καλὰ ποιήματα πὺν λέτε καὶ ἐμφάνιση ἀφογῆ ἔχουν καὶ ἐσωτερικώτερη σημασία. Ἡ κατάργηση τῆς ρίμας καὶ τοῦ μέτρου πὺν προτείνετε δὲ θάχε νὰ ὠφελήσῃ σὲ τίποτε ἔναι πὺν δὲν ἔχει τὸ χάρισμα τοῦ ποιητῆ. Ὁ ἐλευθερὸς ρυθμὸς πὺν θέλετε ἐσεῖς θὰ παρεξηγιόταν ἀπὸ πολλοὺς καὶ θάφερνε στὴν ἀνυχρία. Ἐχομε μπροστὰ μας τὸ ποίημά σας πὺν γράφηκε σ' αὐτὴ τὴ συνταγὴ καὶ ἐπιτερέφατέ μας νὰ σὰς παρατηρήσουμε πῶς φράσεις ὅπως «τὸ... ἔκφυλο τῆς θάλασσας δέρμα» δὲ φανερώνουν καθόλου καμμιὰ «τάση γιὰ κάτι πὺν ἐλευθερο καὶ ποῖ ἀληθινὸ». Τί λέτε καὶ ἐσεῖς;—Γιῶργρον Κόκκιν (Πλάτωνα Ναυπακτίας). Τὰ σχέδια πὺν μὲς στέλνετε κάτι δείχνουν, δὲ μπορούμε ὅμως νὰ σὰς πῶμε ἀπὸ τώρα τί ἀκριβῶς. Τὸ βέβαιον εἶναι πῶς σὰς λείπουν μερικὲς τεχνικὲς προϋποθέσεις, τίς ὅποιες πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ γνωρίσετε. Αὐτὸ θὰ τὸ ἐπιτύχετε μὲ τὴ συνεχὴ ἐργασία καὶ μὲ τὴν παρακολούθηση τῆς σχετικῆς κινήσεως. Ὅταν συμπληρώσετε τίς ἀλλεῖψεις σας, πὺν θὰ τίς καταλάβετε μόνος σας γιὰτὶ ἐμεῖς ἀπὸ δῶ δὲ μπορούμε νὰ σὰς ὑποδείξουμε, θυμηθῆτε μας πάλι.—Μάχρον Παπαγιάννην (Καρπενήσι). Μὰ καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι καλύτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Προσπαθήστε νὰ μάθετε πρωτίστως τὸ μέτρο, γιὰτὶ στὸ σημερινὸ ἔχετε πολλὰ λάθη. Ἡ τεχνικὴ καὶ ἡ οὐσία θὰ μὲς ἐνδιαφέρουν μόνον ὅταν θάχετε διορθώσει αὐτὰ τὰ σημαντικὰ σφάλματά σας.—Εὐδ. Ἀντωναν. Ὁ «Μπαρμπαπανάγος» μ' ὅλα τὰ γερατειὰ του δείχνει πῶς δὲν ὥριμασε ἀκόμα. Γιὰ νὰ γράφετε καλὸ διήγημα χρειάζεται νὰ ἔχετε ἐξαιρετικὰ προσόντα πὺν ἐσεῖς, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστο, δὲ φαίνεται νὰ τὰ ἔχετε. Σὰς λείπει προπάντων ἡ παρατηρητικότητα καὶ ἡ φυσικότητα. Συναχιάστε ἐδῶ μὲ περικοπὴ ἀπ' τὴν ἱστορίαν μας καὶ θὰ δῆτε πόσο ἀφύσικα εἶναι ὁσομὲν: «Γεῖά σου, μπάμπη—Πανάγο, εἶπε μὲς ἐτλησάσε.—Καλῶς τὸν Τάσο, ἀπάντησε μὲ κάποια δυσφορία ὁ Μπαρμπαπανάγος.—Ἦρθα ἐξακολούθησε ὁ Τάσος, γιὰ νὰ μοῦ πῆς τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς σου...». Τέτοια λάθη μόνον πρωτοπαῖροι μπορούν νὰ τὰ κάνουν.—Α. Φεγγάρον (Πάτρα). Τὸ θέμα τοῦ διηγήματός σας δὲν εἶναι ἀσχημα, ἀλλὰ ἡθελε περισσότερον ἀπλωμα καὶ προσεχτικώτερο δούλεμα. Στὸ δικὸ σας τὰ γεγονότα ἐκτυλίσσονται μὲ υπερβολικὴ ταχύτητα καὶ οἱ σύντομες σκηνές του δὲν εἶναι γραμμένες μὲ ἀνάλογη δύναμη. Τὸ εἶπαμε καὶ τὸ ἐξαλέμε: δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ἥρωα μὲς ἱστορίας σὲ πολὺ ἢ σὲ ὅλο τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του· μπορείς νὰ τὸν πάρῃς καὶ μὲ στιγμὴν ἀκόμα, ἀρκεῖ νὰ τὸν παρουσιάσῃς μὲ τὴν ἀληθοφάνειαν τῆς τέχνης καὶ νὰ μὴν τοῦ ἀντικαταστήσῃς τὸν ψυχικὸν του κόσμον μὲ δικὰ σου φιλοσοφήματα. Αὐτὴ ἡ παρατήρηση δὲν ἀπευθύνεται μόνον σὲ σὰς ἀλλὰ σὲ ὅλους ὁσους ἔχουν τέτοια ἀπλοϊκὴ ἀντίληψη.—Ἀναγνώστην (Θάλα). Εἰστε πολὺ ἀπατημένος, ἀγαπᾶτε καὶ, ὅταν νομίζετε πῶς εἶναι ποιήματα ποιήματα, σὲν αὐτὸ πὺν παραθέτουμε γιὰ πειραγία:

Καὶ νὰ ἡ Αὐγὴ
πλοῦσια πηρὴ
Ζωῆς καὶ ἀλήθειας
τοαντὲς βοήθειας
τοαντὲς τάρταρα,
ἐλνωσος μάγιαρα:
—Ἄκου μουγκροῖματα,
τῆς γῆς κυλίσματα!

Φῶς καρτερό
δοροσιὰς νερό,
ἀλήθεια γυνὴ
πίσσεας θανή.
Φωτιά καὶ καίει,
τὸ Σύμπαν κλαίει
—Ἄκου γροεῖσματα
τῆς γῆς κυλίσματα!

Ἐδῶ τακιδάζει ἐκεῖνο τὸ χαριτωμένο πὺν λέει κάποιος ὁ Χάμσον: «Μὰ δὲν ἔχετε λοιπὸν τὴν αἰσθήσιν τοῦ γελοίου;...». Ἡ μήπως ἔχετε ἀντίρρηση;—Ο. Ἀμαρ. (Καλλιθέαν). Μὰ τί σὰς ἐνδιαφέρει ἡ κρίσις ἢ δική μας, ἀπὸ πᾶτε καὶ κάνετε παράπονα στοὺς ἄλλους ζητώντας νὰ σὰς διαφωτίσουν τάχα γιὰ τὸ περιοδικὸ μὲς. Θὰ εἶχαμε ὅλη τὴν καλὴ διάθεσιν νὰ πιστέψουμε ὅτι τὸ διήγημά σας «εἶναι παρμένο ἀπὸ τὴ ζωὴ», ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπὸ τὸ διάβασμά του εἶδαμε πῶς πρόκειται γιὰ φιλολογία καὶ μάλιστα τοῦ χειροτέρου εἶδους. Μὲ φανταχτερὰ ἐπιθέτα καὶ ρωμαντικὲς υπερβολὰς μάθετε ὅτι δὲ γράφεται διήγημα. Χρειάζεται ν' ἀλλάξετε ἐντελῶς τὴ σημερινὴ σας ἀντίληψιν περὶ ὅρους γιὰ νὰ μπορούμε νὰ συνεννοηθῶμε.—Π. Πέτρον. Τὸ διήγημα πὺν μὲς στείλατε πρὸ καιροῦ πολὺ πρωτότυπον στὴ σύλληψιν, ἀλλὰ ἀποτυχημένο στὴν ἐκτέλεσιν. Ἡ ζωὴ τῶν πωλιῶν καὶ τῶν λουλουδιῶν γιὰ νὰ περιγραφῇ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολὺ δυνατὴ πέννα. Πάντως ἡ πρωτοτυπία τοῦ θέματος εἶναι καὶ αὐτὴ κάτι, πρέπει ὅμως νῆχη καὶ κάποια ἀντίστοιχη ἐπιτυχία στὴ ἀπόδοσιν.—Εὐδ. Χατζηαγγελάκη. Διαβίσαμε τὸ τετραδιάκι μὲ τὸ διήγημά σας. Δὲ μπορούμε ὅμως νὰ καταλάβουμε ποῖος λόγος σὰς ἀνάγκασε νὰ καταγράψετε σ' ἓνα τόσο πλῆθος ἀπιθανοτήτων, ἀπὸ τίς ὅποιες στὸ τέλος δὲ βγαίνει τίποτε. Μυστηριώδεις ἀπαγωγές, κλεισίματα σὲ ὑπόγειαν, μπαλασμάματα νεκρῶν, κρεμάσματα στὸν ἀέρα... Μὰ, γιὰ τὸ θεό, τί θέλουν ὅλες αὐτὲς οἱ φασαρίες σ' ἓνα διήγημα; Μποροῦσατε ἴσως τέτοιο ὕλικὸ νὰ τὸ χρησιμοποιήσετε στὴ συγγραφὴ κανενὸς μυθιστορήματος, ἀλλὰ ἔχουν καὶ αὐτὰ τὴν τέχνη τους, ἔξερτε. Καὶ τὸ ποίημά σας ὅμως δὲν εἶχε καλύτερη τύχη ἀπὸ τὸ πεζό, γιὰτὶ ἦταν υπερβολικὰ κοινότυπον καὶ στὸν τόνο τῆς παλαιᾶς σχολῆς.—Π. Κατινάκη. Στὰ «νευρόσπαστα τοῦ πόνου καὶ τῆς δυστυχίας» πολλὰ λόγια γιὰ τὸ τίποτα. Τὸ διήγημά σας εἶναι ψεύτικο καὶ ἀναισθητικὸ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, χωρὶς κανένα καλὸ σημεῖο. Πήρατε ἓνα θέμα τραγικὸ πὺν τὸ διαβάσατε χίλιος φορές ὡς τώρα, τὸ γεμίσατε μὲ ἀτέλειωτες περιγραφὰς χωρὶς οὐσία, τὸ φυλάξατε τελοσπάντων κατὰ τὸν χειρότερον τρόπο καὶ μὲς τὸ στείλατε μὲ τὴν ἀξίωσιν νὰ μὲς. . . συγκινήσῃ! Ἡ ἀνθρώπινη δυστυχία εἶναι βεβήτερη καὶ δὲ μπορείτε σὲς νὰ τὴν ὑποπτευθῆτε. Ἀπὸ εὐκολοὺς δημοσιόγραφισμοὺς εἴμαστε ἀνδραγαδισμένοι πιά. Γρεβούμε αἰσθημα πλάτῃ, πνοὴ δημιουργικὴ, τάσεις ἀπολυτρωτικῆς, σκεπὸς ἀνώτερος ἀπὸ τὴν καθημερινότητα τῆς ζωῆς. Σταματοῦμε ἐδῶ, πρόθυμοι νὰ σὰς ἀκούσουμε ἂν δὲ συμφωνήτε μὲς μὲς.—Β. Μαρουλᾶν, (Τρίπολιν). Τὸ διήγημά σας δυστυχῶς ὑστερεῖ φανερά στὴν ἐκτέλεσιν.

Ἡ ἐλευθεριότητα τοῦ θέματος μὲ τὸν ἐσκεπτο ρεαλισμὸ δὲν ἀρκεῖ τοῦ δώσῃ τὴν ἀναγκαίαν ἐκείνη τεχνικὴ ἐμφάνισιν πὺν θὰ τὸ καθιστοῦσε ὁπωσδήποτε ὑποφερτό. Στὸ τέλος μάλιστα ἡ διήγησις γίνεται πολὺ βεβιασμένη καὶ ἔρχεται νὰ προστεθῇ δεύτερον δρᾶμιν στὸ πρῶτον χωρὶς καμμιὰ αἰτία. Σὰς συνιστοῦμε νὰ ἀποφύγετε αὐτὲς τίς ἀκρότητες πὺν σὲ σὰς μόνον ζῆμα μπορούν νὰ φέρουν.—Χ. Χ. Τὸ σημερινὸ διήγημά σας δὲν παρουσιάζει ἀτυχῶς τὰ χαρίσματα τοῦ πρώτου πὺν περιμένει τὴ σειρά του νὰ δημοσιευθῇ. Τὰ στίχαια τοῦ σημερινοῦ σας μπορείτε νὰ χρησιμοποιήσετε ἀξιόλογα σὲ κανένα ἄλλο, γιὰτὶ μὲς δίνουν ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ.

ΑΓΟΡΑΖΩ γραμματόσημα οἰασδήποτε ἀξίας εἰς τὰς πλέον συμφερούσας τιμάς, ἀσφράγιστα καὶ σφραγισμένα ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΟΝ ΑΝΩ ΤΥΠΟΝ γραμματοσήμου. Δίδω δάνεια ἐπὶ γραμματοσήμων (συλλογῶν, στόκ, κλπ.). Ἐνδιαφερομαι διὰ παλαιὰς ἐπιστολάς μὲ γραμματόσημα.

ΔΗΜ. Α. ΣΠΑΝΟΣ

Πλατεία Κλαθμῶνος

Ὁδὸς Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν

ΜΕ ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟΝ

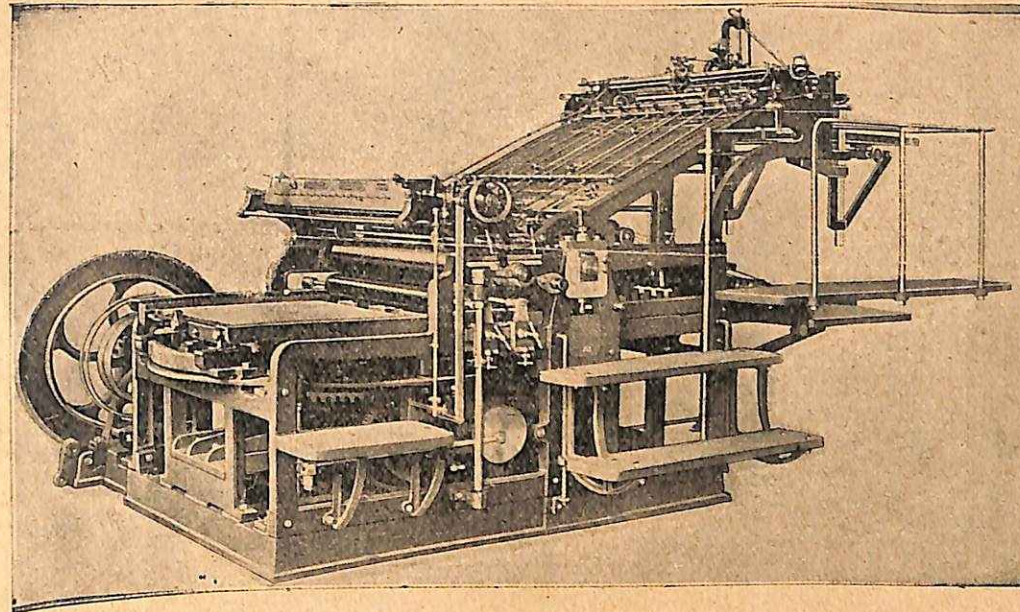
ΦΥΛΛΟΝ ΜΑΣ

ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΟΥΝ

ΧΩΡΙΣΤΑ ΤΥΠΟΜΕΝΑ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ

4ου ΤΟΜΟΥ

Ἄνω: Μέγα ταχυτυεστήριον Johannisberg διαστάσεων 80 X 130 κατασκευῆς 1925.

Κάτω: Ταχυτυεστήριον Export, τῶν Ἰταλικῶν ἐργοστασίων Augusta Torino, διαστάσεων 63 X 95, κατασκευῆς 1927.

“ ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ., Α.Ε.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

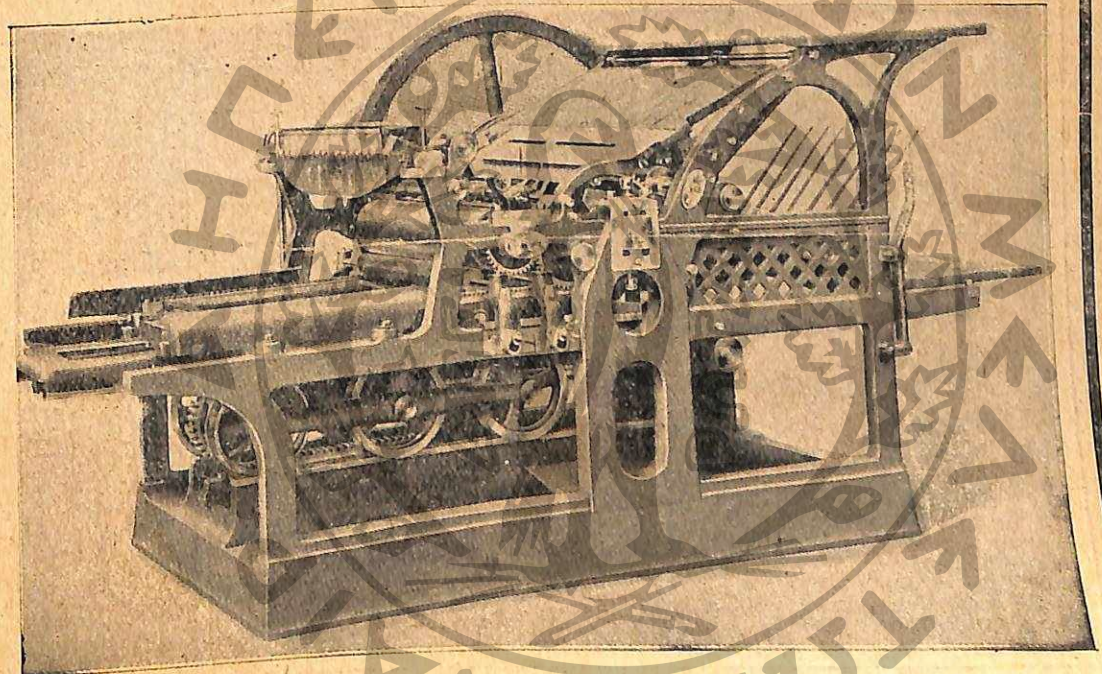
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

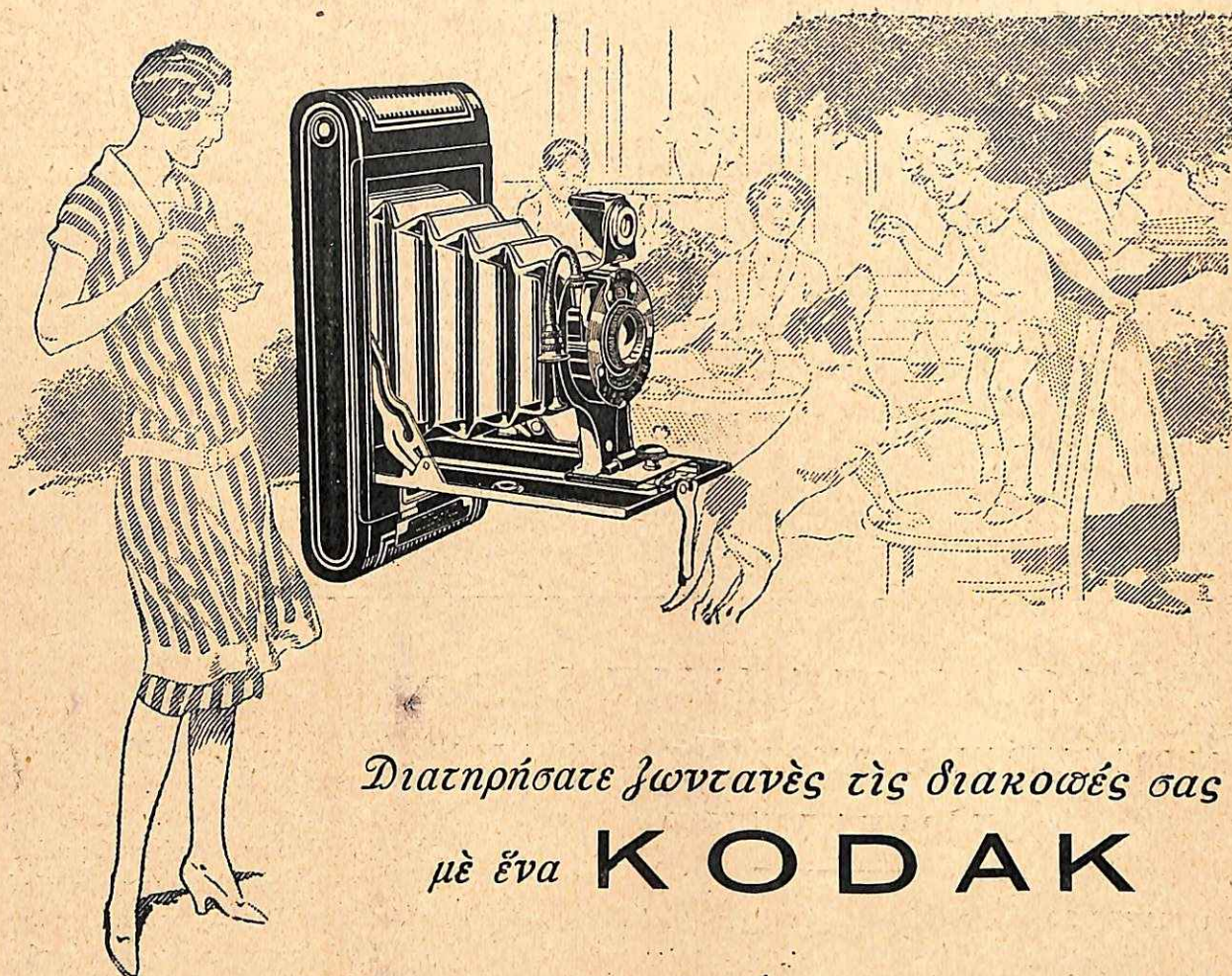
ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29

Ἡ «Πολυβιοτεχνικὴ» ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως μίαν σημαντικὴν πρόοδον εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γραφικῶν Τεχνῶν. Διαθέτουσα τελειώτα-

τὸν πλέον ἀπαιτητικὸν πελάτην ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλοῦ θὰ εἶδη τὰς τεχνικὰς ἐκείνας ἐγγυήσεις πὺν ἐξασφαλίζουν τὸν πελάτην.

τον καὶ νεώτατον τεχνικὸν ὕλικόν, διαθέτουσα εἰδικούς ἄριστα καταρτισμένους τεχνίτας διὰ κάθε κλάδον, ἡμπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ καὶ τὰς πλέον δυσκόλους τυπογραφικὰς ἐργασίας ἐντὸς χρονικῶν ὁρίων πολὺ συντομωτέρων ἐπιχειρήσεων, μὲ ἀπόδοσιν τεχνικὴν ἀφαντάστως ἀνωτέραν καὶ τιμὰς ἀληθῶς ἀσυναγωνίστους. Μία ἀπλὴ ἐπίσκεψις εἰς τὰ γραφεῖα καὶ τὰ ἐργοστάσια τῆς «Πολυβιοτεχνικῆς» θὰ πείσῃ καὶ

Διατηρήσατε ζωντανές τις διακοές σας
 με ένα **KODAK**

Τὸ χειμῶνα ὅταν δὲ καθώσαστε κοντὰ
 στὴ φωτιά, ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ζανα-
 γήσετε τὶς εὐτυχισμένες στιγμὲς αὐτὴν περά-
 σατε τὸ καλοκαίρι, στὴ θάλασσα, στὸ
 βουνό, στὴν ἐφοχὴν μὲ ἀφέχαστες συντροφίες

Εἶναι ἡ φωτογραφίᾳ σας
KODAK

Καὶ εἶναι τόσον εὐκόλῳ μὲ ἓνα
KODAK αὐτὸ μαθαίνεται σὲ 5 λεπτὰ